

ISSN 1844 - 2358
ISSN-L 1844 - 2358

Anul XVI • Nr. 217 • septembrie 2024 • editat de ECOSTAR 21 prin INTOL PRESS • www.culturaarsmundi.ro

Cuprins:

• LEYAH REVOLUȚIONEAZĂ MUZICA DIN ROMÂNIA: „CINESTEZIA”, PRIMUL TURNEU CINEMATIC-POP... LA RÂMNICU VÂLCEA www.leyahmusic.com ..... pag. 1
• POETUL ȘI EDITORUL DINU VIRGIL URECHE - 50 Constantin ZĂRNESCU ..... pag. 2
• LIMBA VORBITĂ, CU NUMELE EI NEOAȘ, ATESTĂ NEAMUL ȘI EMANCIPAREA NAȚIUNII! Mihai SPORIȘ ..... pag. 3
• AICI, ÎN VÂLCEA... Ilie GORJAN ..... pag. 3
• AL. FLORIN ȚENE: „BĂTRÂNUL ȘI CÂINELE” Petre CICHIRDAN ..... pag. 4
• DISCURS DESPRE CULTURĂ (II) Gheorghe DEACONU ..... pag. 5
• „ROTONDA PLOPILOR APRINȘI” EDIȚIA DE VARĂ Gheorghe PANTELIMON ..... pag. 6
• ADEVĂRUL Marinela BELU-CAPȘA ..... pag. 6
• DIN REVISTE LUATE... ȘI-N REVISTĂ DATE Mihai MUSTĂȚEA ..... pag. 7
• ÎN APĂRAREA LUI NICOLAE BĂLCESCU LA 205 ANI DE LA NAȘTERE Dumitru LAZĂR ..... pag. 8
• POETUL ROMANTIC ALEXANDRU SIHLEANU - UN EMINESCU AVANT LA LETTRE Ionuț ȚENE ..... pag. 9
• PROZĂ SCURTĂ Isadora Rodica LUNGAN ..... pag. 10
• JOACA DE-A PENSILE Leontina RUS ..... pag. 10
• PATRU ANI DE ACTIVITATE JURNALISTICĂ KIS Peter ..... pag. 10
• MĂNĂSTIREA BISTRITA: TEZAUROUL CULTIC (VII) Arhim. Veniamin MICLE ..... pag. 11
• O PREȚIOASĂ MĂRTURIE DIN AUGUST 1999 DESPRE ALEGERILE FALSE DIN 19 NOIEMBRIE 1946 ȘI DESPRE LUPTA COMUNIȘTILOR PENTRU LICHIDAREA CREDINȚEI CREȘTINE PRIN ANII '50 Pr. Dr. Ioan DURĂ ..... pag. 12
• ȚARA FĂGĂRĂȘULUI - CENTRUL GEOGRAFIC AL ROMÂNIEI Constantin MĂNESCU ..... pag. 13
• PRIMĂRIA MUNICIPIULUI VÂLCEA Biroul de Presă ..... pag. 14
• ODISEEA UNUI CÂNTEC SAU PATRU VÂRSTE ALE IMNULUI „DEȘTEAPTĂ-TE ROMĂNE” Ovidiu Cristian DINICĂ ..... pag. 14
• ISTORIA MUZICII ROMĂNEȘTI - COMPOZITORI - SEPTEMBRIE Emil MANZUR ..... pag. 15
• DIVERSITATE ȘI MAGIE ÎN GALERII Marius DRĂGHICI ..... pag. 16
• TRAIȘTA CU PLANTE MEDICINALE Ana-Maria LAZĂR ..... pag. 16

LEYAH REVOLUȚIONEAZĂ MUZICA DIN ROMÂNIA: „CINESTEZIA”, PRIMUL TURNEU CINEMATIC-POP... LA RÂMNICU VÂLCEA

«Leyah, artista care rescrie regulile muzicii din România, aduce pe scene importante, în premieră națională, un turneu cinematic-pop. Un stil unic ce îmbină energia, emoția și dinamica muzicii pop și a celei de film, influențate de muzica clasică, cu un show inedit de arte vizuale. Turneul „Cinestezia”, care va începe la Craiova și se va termina în Capitală, va ajunge, în această toamnă, în opt orașe. Cunoscută pentru prezența sa la evenimente de prestigiu precum Eurovision, Festivalul „George Enescu” sau Romanian Creative Week, Leyah este un pionier al genului cinematic-pop în România. Acest stil muzical, inspirat de tendințe internaționale, câștigă tot mai multă popularitate pe marile scene ale lumii. Cu o viziune artistică inovatoare, Leyah își va purta publicul, pe parcursul întregului turneu în țară, într-o călătorie sonoră captivantă prin compozițiile sale originale, interpretate atât vocal, cât și la pian, alături de o echipă de șase artiști care o completează la bas, la tobe și la coarde. „Cinestezia” este nu doar un concert, ci o experiență senzorială complexă, unde muzica pop și cea de film se îmbină armonios

cu un show vizual care provoacă imaginația. Recunoscută pentru profunzimea și sensibilitatea vocală, Leyah mărturisește că, prin acest turneu în România, își dorește să creeze un spectacol autentic, care să o reprezinte în totalitate. „Visul meu dintotdeauna a fost să aduc muzica pop și vocea mea pe scenă, într-o formă unică. Îmi doresc ca această combinație a genului pop și de cinema, cu influențe clasice, să atingă un public cât mai divers în România. Din concertele pe care le-am susținut până acum și din multele mesaje care mi-au fost transmise, am avut imensa bucurie să constat că publicul, majoritar tânăr, este de-a dreptul fascinat de experiența Cinestezia. Turneul din lunile octombrie și noiembrie va însemna, însă, o poveste mult mai complexă a ceea ce au fost, până acum, concertele Cinestezia”, mărturisește Leyah.

Turneul în țară, susținut de BRD - Groupe Sociétés Générales are următorul parcurs:

• Craiova (3 octombrie) - Teatrul National „Marin Sorescu”, Sala „Amza Pellea”. • Râmnicu-Vâlcea (4 octombrie) - Teatrul „Anton Pann”, Sala Mare. • Piatra Neamț (10 octombrie) - Teatrul Tineretului, Sala Mare. • Brașov (1 noiembrie) - Filarmonica Brașov. • Ploiești (3 noiembrie) - Teatrul „Toma Caragiu”. • Pitești (8 noiembrie) - Filarmonica Pitești. • Galați (16 noiembrie) - Teatrul National de Opera și Opereta „Nae Leonard”, concert în cadrul Festivalului Internațional „Leonard”, a XX-a ediție. • București (18 noiembrie) la TNB, în Sala Studio.

Leyah, fiica cunoscutului dirijor Modest Cichirdan, a pășit în lumea muzicii pe când avea doar 5 ani. Pentru artistă, care a urmat Conservatorul la București, primii 12 ani de școală în Craiova au însemnat mii și mii de ore de studiu în fața pianului, concerte, participări la zeci de concursuri. La 16 ani, artista, care pe atunci se forma în special în muzica clasică, a debutat alături de orchestră pe scena Filarmonicii din Craiova, sub bagheta tatălui său.

„În familia mea, muzica a fost întotdeauna un mod de a trăi. Tatăl meu, dirijor, iar mama, profesoară de engleză și o melomană împătimită, ne-au insuflat, mie și surorii mele, iubirea pentru muzică. Acest lucru, bineînțeles, m-a orientat spre artă, spre frumos și spre ceea ce a ajuns să mă definească acum ca solistă și compozitoare de muzică pop și cinematografică. Turneul Cinestezia va aduce, sper, multe surprize și experiențe de neuitat pentru public”, mai arată artista. Primul concert „Cinestezia”, adaptat muzical și scenic diferit față de ce pregătește artista pentru turneul actual, s-a auzit pentru prima oară, anul trecut, pe scena Teatrului „Maior Gheorghe Pastia” din Focșani. „De data aceasta, alături de echipa mea muzicală, ne-am propus să pregătim pentru publicul din țară, acolo unde vom ajunge în turneu, un spectacol care să spargă barierele dintre genuri muzicale aparent opuse. Pop și clasic. Îmi doresc ca fiecare concert din cele opt orașe să fie o experiență pe care publicul

CULTURA vâlceană a primit premiul Ligii Scriitorilor Români (LSR) pe anul 2020

PETRE CICHIRDAN - PREMIUL UZPR/2016 PENTRU „REVISTELE CULTURALE ALE RÂMNICULUI” CULTURA Ars Mundi
• CULTURA vâlceană • POVESTEA VORBII 21 • SENIORII • FORUM vâlcean

nu o va uita niciodată. Cinestezia este un turneu pentru care vreau să mulțumesc BRD, partenerul care ne însoțește în această călătorie artistică”, spune Leyah.

*

BRD Groupe Société Générale investește în noua generație de creatori, în artă și muzică, și sprijină sute de evenimente și programe în fiecare an. Este singura bancă care are o fundație culturală - **Fundatia9**, propriul centru cultural - **Rezidența9** și revista cultu-

rală **Scena9**, una dintre cele mai relevante publicații de jurnalism din România de astăzi. BRD crede că lumea de mâine poate fi mai bună dacă investim azi în liderii și în proiectele noii generații de creatori, oferindu-le programe și platforme de afirmare și aducând mai aproape publicul de creația artistică. Cultura ne deschide - mintea, sufletul, imaginația, ne ajută să explorăm lumi diferite, să îi descoperim și îi înțelegem mai bine pe ceilalți, dar și pe noi. Cultura este, până la urmă, un laborator în care ne putem

imagina oricând ce-ar fi dacă... Lumi mai bune, lumi alternative, viitorul.

*

Biletele pentru concertele din cadrul Turneului „Cinestezia” au fost puse în vânzare și pot fi achiziționate de pe site-ul www.iabilet.ro, astfel: <https://www.iabilet.ro/bilete-turneu-leyah/>.

(www.leyahmusic.com)

POETUL ȘI EDITORUL DINU VIRGIL URECHE - 50

Constantin ZĂRNEȘCU

Scriitor, publicist, editor profesionist, Dinu Virgil Ureche (n. 30 septembrie) a terminat Liceul de Informatică, Cluj-Napoca (1989-1993); Facultatea de Informatică a Universității „Babeș-Bolyai”; însă, și Facultatea de Litere (terminată în 1999) – studii săvârșite, eroic, în paralel, și cu enorme sacrificii. Toate acestea vorbesc despre un intelectual (și un talent complex), care a ales poezia, și editarea de texte clasice (sau ale contemporanilor săi), specializându-se, accentuat, în tainele imprimeriei „digitale”.

La 23 de ani, salariat al Academiei Române, apoi redactor-șef, respectiv director general al Editurii Napoca Star (alături, la începuturi, de regretatul Gabriel Hrdlicska), tânărul scriitor și-a făcut (și) debutul literar – cu volumul „Dincolo de oglindă” (1996), prefațat și postfațat de Teohar Mhadaș și istoricul literar și publicistul Teodor Tanco. Au urmat: „De dragoste de Dumnezeu”, imprimat, la Timișoara, la Casa editorială „Augusta” (lector: cunoscutul critic și istoric literar Adrian Dinu Racheru). Apoi: „Curcubeul iluziilor” (versuri, panseuri, proze, teatru); „Abecedarul ghicitoare” (poeme și versuri, pentru cei mici); „Jurnal de idei pentru mileniul III”; „Trilogia luminii” (poeme, basme noi, schițe, teatru și aforisme – Editura Limes).

În „Trilogia luminii”, a șasea carte a poetului Dinu Virgil Ureche, apărută la Editura Limes, a lui Mircea Petean, creatorul de expresie poetică rămâne, în profunzime, o conștiință creștină. Plutind, cu rafinament, între ethosul „biblic” și „fondul nostru nelatin”, între V. Voiculescu și N. Labiș, Dinu Virgil vizualizează „Paradisul”, cu un rafinament aparte.

Matematician de formație, însă și filolog, Dinu Virgil Ureche a devenit printre puținii, azi, care utilizează toate formele poetice, de la psalmii davidieni, la „metricile greco-latine”, până la versul alb, liber; și până la haiku-ul japonez: „Clopot de aramă/ Cheamă,/ Lumină-n fire/ Subțire/ Dorul de ducă/ Năluca/ Fior de alt/ Înalt” (*Crăciun*). Comprimând timpul, după cum înaintea „veacul”, viziunea devine paradoxală, clamată de un subțire umor: „Mă voi naște/ De un paște,/ Mă cunun/ De Cră-ciun/.../ Simt că vreau a scrie/ Tot ce nu s-a spus/ Orice poezie/ Cruce, lui Iisus...”.

Pe un fond auto-ironic, Poetul se vede „pelerin”

spre vremi „decăzute”, însă, tot în apropierea lui Iisus, măcinat de „morile-feciorile” vânturilor, timpurilor: „Dincolo de fire/ Pe-un cal răpiciugos/ Fără grajd frumos/ Fiindcă eu socot/ Că-s un Don Quijot...”

Dinu Virgil Ureche rămâne, prin urmare, un poet livresc – creștin, important. Un singur detaliu am mai adăuga: el a îngrijit și a tipărit, cu osârdie și migală, două... Biblii. „Biblia de la Blaj” – zisă a lui Samuil Micu (Ed. Napoca Star, 2001) și „Biblia Vulgata” (zisă Biblia lui Petru Pavel Aron, de la 1761, aceasta din urmă, imprimată de poetul și scriitorul nostru în cinci mari volume, în parteneriat cu Academia Română, strălucită apariție filologică; *Cuvânt înainte* de Acad. Eugen Simion, 2005). Două monumente, editate postrevoluționar, științific, ale istoriei, credinței, civilizației și culturii noastre scrise, trudite de un important poet: Dinu Virgil Ureche.

Iată, de curând, o nouă carte: „Exerciții de suflet”, ambițios volum de eseuri, articole și chiar micro-poeme, mai numite (și) „pastile provoca(n)te” (Ed. Napoca Star).

Dinu Virgil e o conștiință profundă, în vremi de tranziție, atee, așteptând de la noi „sete” și „râvnă de purificare” și „împliniri, care să ne mântuie!” „Omul – altar de aducere aminte al lui Dumnezeu; Biblia – e o „carte a recordurilor” – „despre un univers creat în șase zile; despre un Om (Iisus), ce a doborât toate recordurile, în iubire și în dăruire; și biruința cea mai mare – aceea împotriva nevolnicilor lumii; curățarea păcatelor celor știute și neștiute; și făgăduința veșniciei”. Poetul devine

și o conștiință critică, în fața unei ere „profane”, elogiindu-i pe acei creștini ardente, adevărați, „ce se nasc rar, mor repede și – numai unii învie!”...

Poetul și scriitorul Dinu Virgil Ureche „se simte bogat, pentru că moștenește o limbă și o mare de cuvinte, pe care le-a primit „cu împrumut, poposind în grădina lor! Va trebui să le scot la lumină și să le ofer înapoi omenirii. Știu că n-o să scap nepepsit”, afirmă el.

Sunt demne de elogiul acestor idei, înveșmântate, creștin, care ne-au fost interzise, desăvârșit, înainte de Revoluția din 1989. Și, iată, amintindu-și de „magia... Hollywood-ului”, el va adăuga, ironic: „... alte Eve oferă, azi, mere, iar alți Adami își arogă dreptul de întâiul născut!... Din măruș cunoașterii s-a cioplit crucea Învierii!”...

Și, cum Biblia copilăriei a rămas deschisă, uitată, pe o masă, în sat, Poetul și-a cum-părat, la oraș, simbol „semnificant”, o altă Biblie, care, însă are și fermoar!..., sugerându-ne ceva despre... „cuvinte înlănțuite, sau despre... libertățile – aflate în lanțuri!”

Întoarcerea Poetului spre copilărie, amintirea pâinii de acasă, lauda locului natal, trenurile și drumurile rămân pentru Dinu Virgil Ureche „ferestre ale spiritului”, ce ne luminează mințile, făcându-ne, parcă, să plutim în văzduh, în memoria Paradisului regăsit”.

Copil al „Cărții Cărților”, care, pe timpurile bunicilor și străbunicilor, „costa cât o pereche de boi”, Dinu Virgil Ureche vorbește, azi, despre „bagajul îndoiieli”, cel ce face sufletul greu; trage în jos ființa, dezumanizează și îndobitoceste!... Apoi, despre „fântâna speranței și despre profunzimea Învierii, neignorând „sufletele,

care întârzie să se purifice, rămânând... „second hand, într-o dubioasă sete de concurență și publicitate, oferte și supra-oferte, extra, mega, giga, hipo, hiper-reduce și promoții!... Noi suntem reclama faptelor noastre, vânzându-ne ieftin și cumpărându-ne scump, de multe ori!” Preț trecând prin ochii altora, consistență într-un clarobscur, în vremi ale „omului recent”; timpuri în care „vin, iată, la televizor, vești mari, despre țărani!...” Doamne, șoptește Poetul, „să dea el, Țăranul o lege: „Dumnezeu există și aici și acolo!... Nu-l ciopliți!... Învățați să auziți și să vedeți!... Să-l simțiți!...” „Restul este oraș, telenovele, internet!...”.

„Nu suntem oropii noștri creatori” ar putea fi moto-ul întregului volum „Exerciții de suflet”, în sens cioranian – „exerciții de admirație față de

Cel de Sus, Unic, față de Creatorul Divin. Poetul este, și el, un creator de cuvinte, dăruit și hărăzit de Cel Înalt!... Scrierea „destinului”, citirea „în stele”, socotirea și socotitul, privirea-privegherea și glăsuirea-cântarea, psalmodierea (poemele) și rugile-rugărilor-rugăciunile, mângâierile, mirările și atingerile – sunt și rămân, miracole ale sufletului, dar și ale trupului nostru.

Scriitorul, editorul Dinu Virgil Ureche se exersează, cu strălucire, aproape în fiecare carte a sa – iar aceasta este a noua, în sfera filosofiei morale, creștine; și a laicului religios. De la această personalitate a culturii noastre ne putem aștepta la concepții și realizări originale, în fața literelor contemporane; însă, în aceeași vreme, la remarcabile editări, îngrijiri de opere, texte clasice și manuscrise (ignore, omise, ori interzise, de mai mult de o jumătate de veac). Poet, scriitor și editor reprezentativ.

E clipa să fac și o destăinuire. De la debutul, cu volumul „Dincolo de oglindă”, lansat la Biblioteca Universitară „Lucian Blaga”, Sala Ion Mușlea, am vorbit la toate lansările sale de cărți; m-am familiarizat cu civilizația și imprimarea digitală, tipărind la Napoca Star *Brâncuși și civilizația imaginii și Patimile lui Dracula*. I-am vegheat evoluția, *tehnicele tipografice*, editând, tipărind o carte la două zile. Este un Om-Orchestra, cu performanțe de invidiat.

La Mulți Ani! Dragă Dinu Ureche, strănepot al Cronicarului Moldovean!

LIMBA VORBITĂ, CU NUMELE EI NEAOȘ, ATESTĂ NEAMUL ȘI EMANCIPAREA NAȚIUNII!

Mihai SPORIȘ

Dela Nistru pân la Tisa... tot românul plânsu-mi-s-a... (din jelita Doină!), interzisă publicului de autoritățile vasale dura-lex/ului geopolitic), apoi *Ce-ți doresc eu ție/Dulce Românie...*, sugerând profetic... : *mare viitor unei mame cu amor* (pentru că Olimpul aceluia *veac al națiunilor* tocmai o botezase Mamă: România!... *tânărămirea-să*) cu mesajul să-și țină fiii în frăție, folosind ca arme: *sufletul românesc!* Invocăm aici, ca... uvertură, pe genialul profet al neamului, esență a sufletului românesc și îndumnezeit în altarul cuvintelor scripturii limbii române, pentru că ivirea lui Mihai Eminescu, ca rezonator explicit al unei vibrații tainice, a fost un dar ceresc, tocmai scânteia de lumină care a aprins masa critică (ar spune-o logica unui fenomen complex, precum emancipările naționale pe proprii germeni de structurare a celor esențiale: limbă, tradiții, credință, moșia *cu râu și ram...*). O facem și dintr-o justificare a ilustrației grafice a unei apariții editoriale. În 2017/2018 la Editura BILIOSTAR, din Râmnicu Vâlcea sub egida Cercului de la Râmnic: România-Grădina Maicii Domnului, în îngrijirea lui Matei Călin: cartea „Limba noastră românească” apărea cu scopul marcării celor 15 ani de existență a *Cercului*, dar și ca un salut după 4 ani de la adoptarea unei legi, privind cinstirea ca zi națională a Limbii Române.

Pe 31 August, a fiecărui an, sufletul românesc, din mama România, din Republica Moldova – fiica de peste Prut, și în toate comunitățile românești de mai departe, limbă... însuflețitoare *ca un fagure de miere* își primește cinstirea! Să constatăm anul 2023, în care cei ce-au urnit procesul sărbătoririi limbii române, într-o **mare adunare națională**, la Chișinău, au reușit să aibă legea scrisă, cu acoperirea științifică. Dar câte lupte de... idei – slujind atâtea interese opuse! – nu s-au purtat în vreme. Pentru punerea de acord a voințelor, acolo unde democrația numără majoritățile părerilor, fie ele și induse ignoranților, societățile au nevoie de mișcări temporare lente după cum masa inertială își are mentalitățile greu de schimbat.

Ne propunem mai jos să rememorăm chinurile facerii acestei legi de instituire în... sinaxarul național al laicității a Zilei Naționale a Limbii Române, pe 31 August!

Trebuie spus aici, dintr-un început, că ideea sărbătoririi limbii a pornit din Moldova de peste Prut, când încă era partea Uniunii Sovietice, în august 1989! Evoluția societății spre ruperea cortinei între est și vest (prin politica lui Mihail Gorbaciov/ conducătorul suprem între 1985-1991; nu întâmplător laureat Nobel pentru pace, în 1990/ vezi Glas-

nost/deschidere și Perestroika/restructurare!), a permis sufletului românesc să-și adune energiile în Marea Adunare din 27 august 1989, de la Chișinău. Ce dorea mulțimea? Trecerea la alfabetul latin și sărbătorirea limbii maternității locului, limba română! Sub politica deschiderii unui conducător luminat, care punea preț pe vocea poporului, în 1990, în încă URSS, Republica Moldova, pe 31 August adoptă sărbătoarea națională cu titlul : **Limba noastră cea română și grafia latină**. În august 1991, după puciul anti Gorbaciov (eșuat prin înfrângerea complotului de către Boris Elțan!) cele 15 republici unionale (socialiste, sovietice!) își proclamă independența. (Moldova pe 27 August 1991, devine independentă, dar cu multe legături nedezlegate cu fostul centru de... comandă!). Înălțurarea lui Gorbaciov, războiul din Transnistria (vezi 1992!) și resurecția imperialistă rusească, privind sfera sa de influență, au frânat entuziasmul începutului, privind redobândirea românescului înrădăcinat al graiului națiunii, unul legitimat ca limbă a întregului! Vasalitatea politică spre Răsărit, ba chiar și a crezului religios către Roma moscovită, a intrat imediat în scriptura legiurii canonice. În 1994, în noua Constituție a Republicii Moldova, se vor fi interpretat într-o nouă cheie termenii declarației de independență din 1991. Apar în conflict direct și sintagmele lingvistice de: *limbă moldovenească* (cu legiuire oficială!) și *limba română*, ca o limbă diferită de subsidiarul ei grai moldovenesc! Imediat din *hotărârea Marii adunări*, care vorbea de ... *limba noastră cea română*, noua scriere lăsase doar ... *limba noastră*, cu promovarea șmecheriei de ... *limbă moldovenească*, care servea ideii imperiale promovată secular de țarii Răsăritului, pregnant după 1812, când Basarabia va fi fost ocupată! Va fi constat imediat intervenția abuzivă și neștiințifică analiza Academiei de Știință a Moldovei, prin șeful instituției, academicianul Gheorghe Duca, care susținând constatarea Prezidiului Academiei spune: „ în anul 1994, atunci când glotonimul **limbă moldovenească** a fost introdus în Constituție, Prezidiul Academiei de Știință a adoptat o hotărâre în care a dedus clar: „Articolul 13 din Constituție trebuie revăzut în conformitate cu adevărul științific, urmând a fi formulat în felul următor: limba de stat (oficială) a Republicii Moldova este **limba română**. Prin urmare, denumirea corectă a limbii noastre este limba română și în această chestiune, extrem de sensibilă Academia de Știință a Moldovei nu a lăsat loc de interpretare sau târg. Acest adevăr este susținut de comunitatea științifică internațională, de specialiști în domeniul limbilor romanice (**ce părere au daciștii noștri, pro Roma... veche?**

s.n), inclusiv savanții ruși.”

Concept al propagandei puterii imperiale țariste, un fel de *divide et impera*, sintagma de limbă moldovenească, va fi preluată de bolșevici și refardată permanent scopurilor imperialiste. Interesul geopolitic a postulat... neștiințific ne/apartenența graiului moldovenesc la Limba română, una din ... ginta limbilor romanice (vezi și alte erezii ale subteranelor lingvistice... care denunță chiar romanitatea limbii și promovează teoriile neagreate de Academia Română/ numai ei, contestatarii și cei luați de minți ne pot lămuri!). După 1918, când Moldova/Basarabia, revine pentru o perioadă la sânul mamei sale, în URSS care își construise o RSS Moldovenească dincolo de Nistru, prin 1926, se instituie un Comitet Științific Moldovenesc, sub coordonarea unor intelectuali aserviți să fardeze chipurile și să-și acordeze vocile ca actori ai scenariilor cerute de putere, inclusiv dresajul ideologic (boală contaminantă prin toate societățile cu dictatori...!). Limba moldovenească s-a impus canonic, tocmai pentru îndepărtarea... aproapelui, de același glas. Chiar dacă adevărul științific, prin gura Instituției mandatată să-l constate, ditai Academia, chiar dacă președintele ales al Republicii Moldova: Mircea Snegur (ales de Parlament în 1996) constată abaterea Constituției, din 1994 (art. 13) față de dorința Adunării Generale din 1989 vrea să facă modificarea, Parlamentul Moldovei nu aprobă revizuirea... Orientare pro Răsărit (vezi și România până în 1996, apoi în perioada 2000-2004!) a temporizat procesul recuperator. Să constatăm azi că în Republica Moldova, Curtea Constituțională, în 2013 va fi declarat neconstituțional art 13, al. 1, dar pu-terea impunerii modificării acestuia va fi fost explicită abia în 2023 (președintă Maia Sandu!), de când Constituția va conforma în scriptură, ca limbă oficială a Republicii Moldova : **Limba Română!**

Privind cele de acasă să constatăm că și aici am tatonat permanent punctele cardinale, care au influențat inclusiv soarta zilei limbii române, în ceea ce privește ziua ei de sărbătoare. Constatând lupta fraților moldoveni pentru ... limba noastră, și ziua aleasă (una marcând adunarea plebiscitară : 27 august 1989, ziua independenței: 27 august 1991, ziua dedicată limbii 31 august, un grup de parlamentari români – 166!- au avut o inițiativă parlamentară în 2011. În 6 decembrie 2011, Senatul aprobă inițiativa, apoi în 19 febr. 2013, Camera Deputaților, iar în 13 martie 2013, președintele Traian Băsescu o promulgă ca Legea 53/2013 în Monitorul Oficial. Ziua aleasă pentru sărbătorirea ei este **31 August**. În cuprinsul anului 2011 asociațiile și organizațiile românești din Serbia, Bulgaria, Ungaria și Ucraina au

stabilit ca ziua de 31 August să fie sărbătorită ca Ziua Limbii Române, începând cu 2012, și să organizeze evenimente culturale-științifice în care limba română să fie purtătorul de mesaje.

Să adăugăm aici și inspirația celor ce vor fi adoptat textul Imnului Republicii Moldova, care vor fi ales parte din versurile poetului Alexei Mateevici*, ale poeziei „Limba noastră”

*Limba noastră-i o comoară
în adâncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
pe moșie revărsată.*

*Limba noastră-i foc ce arde
într-un neam, ce fără veste
S-a trezit din somn de moarte
ca viteazul din poveste.*

*Limba noastră-i frunză verde
zbuclum din codrii veșnici
Nistrul lin, ce-n valuri pierde
ai luceferilor sfeșnici.*

*Limba noastră-i limbă sfântă
limba vechilor cazonii
Care-o plîng și care-o cântă
pe la vatra lor țărani.*

*Răsări-va o comoară
în adâncuri înfundată
Un șirag de piatră rară
pe moșie revărsată*

* Alexei Mateevici n.1888, d.1917/Anexele foto, sunt din cartea editată în 2017
23 August 2024

ILIE GORJAN

ACI, ÎN VÂLCEA...

Aici, în Vâlcea, mi se pare că în fiecare zi ne zâmbește Dumnezeu!

Aici, se culcă liniștea pe un braț de cântec, iar Oltul își doarme somnul rătăcind prin timp cu undele sale ca un covor de pleoape albastre!

Aici, sunetul timpului e mai limpede decât dangătul clopotului ce umple zarea cu dorul lui de infinit!

Aici, eu, tu, noi toți trăim pe un cerc din ochiul lui Dumnezeu!

AL. FLORIN ȚENE: „BĂTRÂNUL ȘI CÂINELE”

Petre CICHIRDAN

Roman. Volum apărut în anul 2024 la Editura Napoca Star, Cluj Napoca, condusă de Dinu Virgil Ureche. Carte așteptată cu interes de cititorul acestor timpuri, pentru că tratează existența de succes a bătrânului intelectual, care s-a afirmat și trăit conform împrejurărilor sociale și politice în epoca totalitarismului din România postbelică, până astăzi; director de presă, de ziar sau revistă, în orașul cu bogată viață universitară și academică de pe Someșul Mic, Cluj Napoca...Romanul cu o ținută grafică excepțională, chiar sugestivă, și cu o prefață semnată de Liliana Moldovan, ne lasă să înțelegem că realizarea copertei (care ne place foarte mult - confirmându-se sintagma din sigla editurii: *Din dragoste pentru Carte*) și toate celelalte ce țin de culegere și tehnoredactare sunt realizate chiar de către editor!... Bătrânii intelectuali de astăzi (cât de cât onorați de legile prezentului: pensii foarte bune în comparație cu salariile minime ale tinerilor absolvenți de facultate - fără loc de muncă sau cu locuri de muncă în unitățile bugetare prost plătite sau nebugetare și plătite la salariul minim), care au un rol foarte important în alegerile electorale, asigurând *corectitudinea politică*, precum și în lupta politică. Bătrâni cu experiență și talent în ale traiului de zi cu zi, cu neverosimilă experiență de viață probabil fiindcă au parcurs o școală și un sistem social, ambele, deosebit de puternice și cu mare grijă pentru cetățean, mai puțin acei cetățeni care s-au opus primilor ani postbelici și din jurul anului 1959- plecarea armatei sovietice - care s-au opus noii orânduiri vremelnice politic (cât de vremelnică este perioada comunistă, căci, încă, nu se cunoaște câtă viață are ea, dat fiind faptul că și acum, după 34 de ani de la evenimentele din 1989, despre comunismul marxist leninist, încă, tot se mai vorbește)! Încă, aproape jumătate din lume tot sub egida (mai puțin umbrele lui Lenin, Hitler, Stalin din ce în ce mai șterse) lui trăiește!...Bătrânul intelectual Sorin Georgescu alias George Soceanu, arhicunoscut director de revistă până în anul 1989, decembrie, și care era ca atâți de mult alții posesori ai unor case care au aparținut unor proprietari de drept în statul acesta, regat până în 1947, și posesor până în anul revoluției din Decembrie al unei poziții de mare influență în orașul universitar, poziții cu multe avantaje, fiind și în Județean de Partid... Intelectual care trăiește drama primului deceniu post-revoluționar, aceea a pierderii locuinței (aceasta fiind retrocedată adevăratului proprietar), trăiește mai apoi în garajul vilei, după care este scos și de acolo, și, pentru un timp (având acumulați și foarte mulți bani din perioada comunistă), luând calea străzii, doarme prin parcuri, prin case pentru săraci și, foarte curios pentru astfel de oameni, își împarte o parte din avere lichidă la oamenii săraci; oameni care reușesc să-și schimbe statutul de viață și să devină cetățeni respectabili... Desigur - ironii - la faptul cum ar fi trebuit să facă și alții, cunoscuți de-ai săi, activiști în vechiul aparat județean de partid și de stat! Dar omul nostru se trezește, bătrânul intelectual, se concentrează la treburile vieții, își regăsește o iubită uitată cu care avea și-un copil, și cu banii rămași (mulți, foarte mulți, iarăși ironie sau naivitate - de unde atâția bani într-o societate de tip naționalist, comunist, care și-a plătit datoria externă!) reușește să intre în politică (marele adevăr semnalizat de Al. Florin Țene) și să devină nabab...

*

O carte mai mult decât înțeleaptă care dorește să însămânțeze ideea în cititor, acel gând, că orice s-ar întâmpla în lume viața trebuie continuată. Ideea

realității mișcărilor planetare în univers, ca într-un teribil ceasornic, și care ne arată că în fiecare an fenomenul schimbării anotimpului are loc la dată exactă, și, că, măcar odată pe an (iată poezia cărții) albul imaculat al iernii vine și se așterne peste tot ce este gri și negru, chiar și verde - verdele iernii de la munte - la Râmnic, unde verdele se contopește cu griul sau albastrul apelor...

Comunismul în România se întinde pe o perioadă de 100 de ani, mai puțin 20 de ani, anii din interbelic ai perioadei ilegaliste, sau anii comunismului în con-cubinaj cu țărănismul, și doar despre comunismul stalinist fiind vorba, nu ni se pare nimic deplasat ca omul de 70, 80 de ani, în acest prezent de care se face vorbire să trăiască în nostalgia nu după el, ci după timpul scurs, obiectiv, și pe care nu-l va mai întoarce nimeni! Nostalgii pe care nu le au decât cei care sunt lipsiți de activitate, care înainte de 1990 mergeau la fabrică, iar acum nu mai merg, care mergeau la fabrică, uzină sau ogor, ori școală, întreprindere de orice fel, și nu neapărat ca să aibă de unde veni!...

Cartea atrage mai ales pe vâlceni, căci, așa cum scria în prefață Liliana Moldovan, aceasta - cartea - ni se dezvăluie între realitate și ficțiune într-un spațiu, atenție, mai nou sau valabil din totdeauna dintre Sibiu și Drăgășani, o axă „axis mundi” românească între Europa Centrală și Europa de Sud Est; și pe care au folosit-o și romanii când au cucerit Dacia pe Valea Oltului înaintând spre Sarmisegetuza, transformând-o în Provincia Romană...Ce am fi fost noi, fără nimic dintre cele scrise, fără cetățeli și monumente, fără Apolo-dor din Damasc, arhitectul Podului de la Turnu Severin și Columnei lui Traian!...frate cu noi în Dacia preromană! Ce am fi fost noi fără creștinătate, și, dacă, nu am fi avut și astăzi castele romane de-a lungul Oltului?

Acum când citesc a n-a oară finalul acestei cărți mă gândesc la o afirmație scrisă din anul 2006, 2007, după ce citisem „Cărticica de dat în leagăn” și mi-am întărit convingerea că Al. Florin Țene este un mare artist beletristic, trăirist, în lumea dintre oniric și realitate...

*

Speranța omenirii este că nu toată lumea trebuie să gândească la fel, să trăiască așisderea, să se injecteze cu aceeași seringă - antidot - și să poarte aceeași mască! Globalizarea prin desființarea statelor, guvernelor, și folosirea unei limbi unice este o fantezie fără rost, chiar o prostie, o primejdie! Precum cea din imaginea unei a doua lumi în care mielul coviețuiește cu leul. Nu poate să existe găina neună fără cea bună!... Binele și răul coexistă și alternanța lor diferă de la o țară la alta, de la un nem la altul!...de la om la om.

*

Iată câteva reflecții între trecutul imediat și noul timp al regelui Daciei sau luminătorul Zamolxe, care, acum în secolul XXI, timpul noilor istorici este mai mult decât renovat...este chiar fratele lui Iisus Christos! Iată (nu omul, ci) timpul! ... „Au intrat în salonul destul de larg cu multe mese care erau pe jumătate ocupate. *Uite cum muncesc oamenii noștri, în timpul programului!* Și-a zis în gând fostul director de revistă. Parcă ghicindu-i gândul, mai tânărul subliniază o observație. - Domnule director pe timpul alălalt restaurantele erau pline de oameni ai muncii care se ospătau în timpul programului. Acum sunt mai puțini. Nici beți pe stradă nu mai văd. Atunci erau foarte mulți!” Da, așa era, în anul 1986, când am fost în RDG și am văzut (și m-am mirat foarte) mulți oameni beți pe bănci, di-

mineața, în stațiile de autobuz, deși nouă ni se spunea mereu că în URSS (RDG aparținea URSS) bețivii sunt adunați, spălați etc, după care li se pretindea o taxă de punere în libertate... Se repetă, se spune mult, prea mult despre socialismul realist! ..Dar noi știm că după 1965, 1970 arta plastică devenise toată decadentă, abstractul invadând această artă... Noi am citit în 1967 cartea lui Petru Dumitriu, *Cronică de familie*, și nu am văzut nimic rău - realism socialist - în această frescă colosală a trecutului românesc imediat, sau tablourile lui Octav Băncilă sau Camil Resu, sau a ilustrațiilor neorealiste, sec XX, din Anglia sau Germania sau chiar impresioniștii Gauguin sau Van Gogh... Cred că mai degrabă omenirea trebuie să spurce, dacă trebuie spurcat, gestualismul lui Jackson Pollock... Printre multele altele carențe ale timpului dinaintea anului 1990, furtul din întreprinderea socialistă, de carne în industria ușoară, și de sarmă și șuruburi în industria grea, trebuie să le numim nimicuri-mizilicuri, căci nu acolo era furtul cel mare dintr-o întreprindere care era a *noastră!* De asemenea textul abundă de sintagme celebre care îmbogățesc conținutul românesc... „Vorba lui Heinrich Heine care spunea: *Un om inteligent observă tot timpul, un prost face tot timpul observații.*” ...Întâlnim la tot pasul și elemente de poetică vastă, desigur, și elemente de gândire

filosofică: „Ajunsă în capul șelii, silueta ei (a Antoniei n.) părea o statuie așteptând să treacă peste ea veșnicia.” Am mai notat pe marginile unui citat din ziaristul Ion Cristoiu în legătură cu perioada 1978- 1989: *Partidul hotărăște cine moare și cine trăiește*...Norocul nostru că în perioada deceniului negru, cel de 10 ani după 1980, am fost ingineri de frunte în creația de prototipuri... Și care am avut puterea și fericirea de a nu fi făcut parte din niciun BOB pe serviciu (exemplu - Biroul Organizației de Bază - Proiectare), deși, și eu și nevastă-mea eram șefi de Ateliere de Proiectare!...Ni se pare interesant faptul că Mihail Sadoveanu este amestecat cu Augustin Buzura și cu D. R. Popescu care aveau fani în deceniul nouă, sec XX, tineri medici și ingineri... Privind anumite chestiuni ale timpului trecut, multe care sunt sare și piper în realitățile comunismului românesc (până în 1978 în grațiile socialismului american) ca să nu numim și comunismul francez și italian (da, cu bogătași la cârmă, dar comunism!) să ne amintim de romanul *Roțile* al lui Arthur Hailey în care se spunea că americanii din Detroit exportau ce era prost și păstrau ce era bun pentru ei! Halal națiune formată din zeci de națiuni... și, nu ca la noi, până în 1989, când se exporta ce-i mai bun și ne rămânea nouă ce-i mai rău! Că doar nu degeaba avem noi, românii, cântecul: *Cine se poartă cu mine bine/ Îi dau haina de pe mine/ Cine se poartă rău/ Să-l ferească Dumnezeu*... că doar pregăteam și noi bomba atomică și arma cu lasser!... În sfârșit o carte „klumea” care face cinste scriitorului ei, plină de aforisme, de surprize cu conținut social politic mai ales valabile pentru timpul prezent, căci, nu așa?...la ce să se mai gândească cititorul român, la ce să se mai aștepte, du-pă ce va fi lămurit tot ce a fost înainte de 1989; căci, am scris și noi, de multă vreme că, după socialism nu poate să urmeze ceva care a dispărut de mult, încă din anii 1950...da, de când a dispărut capitalismul, marea *gogoasă* care s-a oferit românilor după 1989! Odată cu impotența în dezvoltare a unui regim dezonorant, care, după 1978 a oferit muncitorilor și țărănilor case-le din prefabricate, cotețe... cu care același regim, pe aceeași, i-a boierit în 1992 obligându-i să devină proprietari! Dar asta nu înseamnă că socialismul comunist din România, postbelic și până în 1989 a fost o prostie!...

DISCURS DESPRE CULTURĂ (II) ESTE VÂLCEA O COMUNITATE CULTURALĂ?

Gheorghe DEACONU

În primul episod al noului serial publicistic, am încercat să răspund la câteva întrebări privind înțelegerea sensului, rostului și scopului culturii comunității. Într-o formulare concentrată, aș conchide: cultura comunității este substanța și expresia comunicării, comuniunii și coeziunii unei colectivități umane, care cultivă și își asumă același fond de tradiții, valori și idealuri. Am convenit, totodată, că orice abordare conceptuală este steapă dacă nu se aplică unei realități concrete. De aceea, provocarea „episodului” de față poate fi formulată astfel: **este Vâlcea o comunitate conștientă și responsabilă** de culturalitatea ei – ca fundament teoretic al unei preocupări pragmatice: **cum gestionăm devenirea și dezvoltarea ei?**

Înainte de toate, voi încerca, stimați cititori, să definesc, tot într-o aproximare relativă, inevitabil subiectivă, spațiul cultural vâlcean. Recunosc, pe urmele academicianului Răzvan Theodorescu („Vâlcea mea”, în *Spiritul Vâlcei în cultura română*, 2001) și ale scriitorului Dinu Săraru („Râmnicul meu”, în *Râmnicul meu*, 2002), că și „definiția” mea este una emică, adică subiectivă și că ea poate fi amendată de o privire etică, dezirabil obiectivă. Pentru mine, Vâlcea – un ținut reprezentativ al etnogenezei poporului român – este, în ordine culturală, un spațiu de referință pentru plămădirea și unitatea ființei spirituale a românității. Această apreciere poate fi argumentată pe ambele coordonate ale fenomenului: pe orizontala sincroniei, Vâlcea a fost și rămâne placa turnantă a circuitelor culturale între sudul Transilvaniei și nordul Olteniei și Munteniei, proces catalizat nu numai de legăturile demografice și economice, ci și de schimburile culturale; pe verticala diacroniei, Vâlcea constituie un eșantion paradigmatic pentru dialogul între cultura aulică, savantă, cărturărească a elitelor intelectuale și tradiția populară, țărănească și nu numai (am în vedere și celelalte pături ale „stării a trei”), altfel spus, între oral și scris, nativ și școlit, tradițional și modern – proces cultivat, poate inconștient, de cărturarii vâlceni încă din premodernitatea culturii românești. Recunoscând această realitate a devenirii spațiului vâlcean – deopotrivă în structura și dinamica lui, adică înțelegând că ne aflăm în fața unui **sistem în proces** –, mă întreb și vă întreb: se reflectă acest „diagnostic” de istorie culturală (= potențial avantaj sau privilegiu) în politica și practica de resort a autorităților, instituțiilor și organizațiilor culturale actuale?

Nu am un răspuns gata făcut, de aceea, vă invit să meditam, să analizăm, să dezbaterem. O constatare preliminară, totuși, se impune: Râmnicul, Vâlcea și-a pierdut, pe parcurs, din rolul strategic pe care l-a deținut, în ordine spirituală, în cultura românească. Pornind de la o observație a istoricului Nicolae Iorga și valorificând o afirmație a preotului Petre Mateiescu, am așezat „fresca” mea despre *Râmnicul cultural – devenire și dezvoltare* (2023) sub semnul celor două puteri istorice suverane – Domnia și Biserica –, binom ce reprezintă unul dintre cele mai provocatoare subiecte de istorie culturală (și nu numai) a Vâlcii. Aplecându-mă doar asupra perioadei contemporane, constat că, în deceniul din urmă, relativul echilibru postdecembrist între cele două autorități a fost tulburat de două tendințe convergente: pe de o parte, tentația ierarhiei bisericești de a exercita o anu-

me supremație asupra vieții spirituale; pe de alta, obediența unor exponenți ai comunității culturale locale în fața puterii bisericești. Punctul meu de vedere, întemeiat pe experiența cooperării echilibrate, roditoare de ambele părți, între lumea Bisericii și lumea Culturii (am în vedere, deopotrivă, administrația culturală și societatea civilă), este pro revenirea la parteneriatul real, activ și loial angajat și practicat în anii '90, având ca rezultat „istoric” recuperarea, după aproape o jumătate de veac de ateism, a sacralului – proces „revoluționar” de reconstrucție spirituală în cultura noastră, culminând cu alegerea, în 1999, prin buna înțelegere a Episcopiei și Primăriei, cu largă susținere a comunității culturale, a Sfântului Antim Ivireanul ca ocrotitor spiritual al Râmnicului.

Deschid aici o paranteză. Se împlinește, în acest an, de la acel eveniment memorabil, un pătrar de veac, primul din secolul XXI, care se prefigura drept un nou, augural, veac de cultură în Vâlcea. În acest răstimp, grație aceluiși parteneriat (chiar și afectat de tendințele semnalate, mascate de o armonie de fațadă), viața spirituală a comunității vâlcene a evoluat, într-adevăr, dar nu atât de fecund, cum ne-am fi așteptat, având în vedere acumulările realizate. Mă așteptam, în calitate de fost combatant pe acest front, ca ediția actuală a „Serbărilor Râmnicului”, prilejuite de prăznuirea Sfântului Antim Ivireanul, să fie prefațată (și pregătită!) de o amplă și aplicată dezbateră privind experiența acumulată de-a lungul celor 25 de ani, ca fundament pentru consolidarea și optimizarea programului – acesta fiind spiritul și stilul pragmatic al managerierii culturii vâlcene, și nu de ieri, de azi... O asemenea evaluare / dezbateră era menită să diminueze aluviunile de rugină și rutină așezate, în timp, peste acest program în registrul cultural (nu am căderea să mă pronunț asupra ritualului bisericesc), în raport cu aspirațiile și așteptările fondatorilor. Aceștia vedeau în el, acum 25 de ani, cel mai reprezentativ și mai rezonant (pe plan național) eveniment din calendarul cultural al Vâlcii, în consonanță cu „palmaresul” și prestigiul cultural al Râmnicului. Ce se constată? În afara componentei științifice axate pe cultura scrisă, în speță pe carte, susținută, consecvent și profesional, de Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” și Fundația Culturală „Sf. Antim Ivireanul”, sub patronajul și cu sprijinul Arhiepiscopiei Râmnicului, cultura, în speță, creația, nu mai are o prezență consistentă și pregnantă în program. Festivalul de Artă Sacră „Grădina Maicii Domnului”, conceput să devină un adevărat program de dezvoltare creatoare a artei vâlcene, tocmai prin valorizarea și decantarea etosului și frumosului religios, a rămas un deziderat, declarat „pe afiș”, dar, practic, abandonat ca obiectiv. A dispărut, de asemenea, din program, expoziția „Monahism și Artă”, o inițiativă de valoare și de durată a Centrului Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale, profilată pe revitalizarea tradiției școlilor de artă mănăstirești din Eparhia Râmnicului.

Închid paranteza, ca să revin la ceea ce mă preocupă, de fapt, în „episodul” de față: care sunt parametrii prin care putem recunoaște Vâlcea drept o comunitate culturală autentică, identitară și creatoare?

1. Înainte de toate, o comunitate culturală se legitimează printr-un **patrimoniu** valoric propriu. Am în vedere patrimoniul material, imobil, construit (situri arheologice, monumente istorice), patrimoniul mo-

bil, bunuri culturale (cărți, icoane, alte lucrări de artă), dar și patrimoniul tradițional imaterial, pe care eu prefer să-l numesc, argumentat, „patrimoniu viu”. Are Vâlcea un asemenea patrimoniu? Da, din belșug, dar, ca să-l conservăm, protejăm și promovăm și, mai ales, să-l valorizăm, convertindu-l în surse și modele pentru creația contemporană, trebuie, în prealabil să-l cunoaștem temeinic. Dacă, pentru patrimoniul imobil, avem un catalog profesional și cuprinzător, elaborat și editat de Direcția Județeană pentru Cultură și Patrimoniul Cultural Național (*Monumente istorice din județul Vâlcea. Repertoriu și cronologie*, 2007), pentru patrimoniul mobil, instituțiile deținătoare (și răspunzătoare!) rămân datoare comunității (care le finanțează, dar nu le și controlează!), conducerea lor fiind încă dominată de mentalități feudale. Cât privește patrimoniul tradițional, beneficiem, grație Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, de un catalog al fondului documentar (*Patrimoniul culturii tradiționale din Vâlcea 1968-2008*, vol. I-II, 2008, 2010), dar acesta urmează să fie adus la zi și completat cu un catalog similar al fondului valoric. Ceea ce merită subliniat în domeniul patrimoniului cultural este faptul că Vâlcea deține două elemente reprezentative incluse în patrimoniul umanității: Mănăstirea Hurezi și Ceramica de Horezu. Pentru providențiala lor asociere, adică pentru interacțiunea culturală **sat – palat**, revelatoare pentru dinamica artei brâncovenești în Vâlcea, vă recomand să consultați cea mai recentă exegeză asupra artei vâlcene (Corina Mihăescu, *Știință și simbol în Ceramica de Horezu – element de patrimoniu UNESCO*, 2023), apărută sub egida Institutului Național al Patrimoniului. Problema este ce facem cu aceste obiective de rang universal, cum le conservăm, cum le protejăm, cum le promovăm. Deocamdată, ele se află sub amenințarea agresivă a valului poluator de kitsch comercial, care a cotropit intrarea în orașul Horezu (probabil, în loc de „carte de vizită”!), sub privirea tolerantă a primăriei și a comunității culturale locale.

2. Al doilea criteriu de acreditare a Vâlcii drept comunitate culturală viabilă și productivă îl constituie **potențialul** spiritual, adică „partenerul” corelativ al patrimoniului valoric – **creativitatea**. Deține Vâlcea culturală un asemenea potențial? Da, cu adevărat! Deși, în anii din urmă, a pierdut multe personalități fondatoare de cultură, Vâlcea dispune, în continuare, de cărturari, creatori și artiști de valoare, trezorieri și generatori de energii creative în mai toate domeniile vieții și expresiei spirituale. Cea mai edificatoare realizare cărturărească a primelor decenii din acest veac o constituie elaborarea și editarea *Enciclopediei județului Vâlcea* (vol. I – 2010; vol. II – 2012; vol. III – 2022), sin-teză fundamentală a culturii vâlcene, elaborată sub coordonarea cercetătorului Ion Soare. Problema este aceeași: ce facem cu operele și performanțele culturii și artei contemporane, cum îi stimulăm, sprijinim și promovăm pe autorii lor în țară și în lume. În prezent, foarte puține nume și opere vâlcene sunt cunoscute dincolo de fruntariile județului, pentru că nu investim consistent și durabil în imaginea lui, spre a-i promova identitatea, personalitatea și creativitatea. Un exemplu „la zi”: scriitorul Doru Moțoc, fondatorul teatrului imaginativ – o formulă dramatică și spectacolistică novatoare –, a părăsit scena vieții, dar „textul” său trebuie **să rămână** pe scenele noastre. N-am știre de vreo inițiativă în acest sens...

3. În fine, cel de al treilea argument pentru recunoașterea Vâlcii drept o comunitate culturală autentică, identitară și creatoare, ni-l oferă **programul**, ca suport al ofertei politicii și practicii culturale, despre care vom „vorbi” în episodul următor.

„ROTONDA PLOPILOR APRINȘI” EDIȚIA DE VARĂ

Gheorghe PANTELIMON

Pe 10 august 2024, în Sala de Conferințe a Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul” Vâlcea, s-au desfășurat activități interesante, în cadrul Salonului Național de Literatură și Artă „Rotonda Plopilor Aprinși”, o manifestare literară selectă, care a ajuns la ediția a XIV-a, al cărei fondator și organizator este scriitorul Ioan Barbu. Acesta și-a propus un obiectiv generos, ca municipiul Râmnicu Vâlcea, o vatră străveche de cultură, să devină o capitală a cărții românești, fiind convins că numai prin cultură și educație se ajunge la progres. Auditoriul a fost format din scriitori, ziariști, oameni de cultură din județul nostru și din țară, iubitori ai cărții românești și ai cuvântului românesc.

În deschiderea acțiunii domnul Ioan Barbu s-a referit la valențele educativ-formative ale dezbaterii, în condițiile în care în România interesul pentru carte, pentru citit a scăzut în mod îngrijorător, mai ales în rândul tineretului, situație anacronică, ce trebuie să înceteze. Să ne amintim permanent cugetarea celebrului scriitor peruan Marió Vargas Llosa, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură: „ai atâtea vieți câte cărți ai citit”. Totodată, să nu uităm nici expresia „ai carte, ai parte”.

Limba pe care o vorbim, țara și credința în Dumnezeu, sunt lucruri sfinte care ne-au rămas de la înaintași și trebuie păstrate ca un neprețuit tezaur. Cei prezenți au rostii o rugăciune, împreună cu preacuviosul părinte Nicolae State Burluși.

În cadrul manifestării, cinci scriitori, Ioan Barbu, Marius Cărbunescu, Ion Dulugeac, Constantin Ionițescu și Mircea Perpelea au prezentat șapte cărți pe care le-au editat în anii 2023 și 2024.

Ioan Barbu este o personalitate marcantă, cu o biografie spectaculoasă, un veteran al cuvântului scris, prozator, eseist, cronicar, jurnalist, editor și om de cultură de valoare. Ca un veritabil ambasador al culturii și literaturii române a povestit cum a călătorit prin țări din Europa și de pe continentul nord-american, cum sunt Italia, Franța, Germania, Austria, Țările de Jos, Spania, Belgia, Luxemburg, Ungaria, Canada și Statele Unite ale Americii, unde a prezentat carte românească. În cadrul reuniunii s-a referit la două cărți de povestiri apărute recent, rupte din viață, una care îi este foarte dragă „Diavolul o invită la dans pe Ilena Cosânzeana” și „Dimineți cu petale”. Doamna Silvia Barbu și domnul Ion Dulugeac au citit lecturi din cele două volume.

Doamna profesoară Doina Pârșcoveanu a prezentat romanul tânărului scriitor Marius Cărbunescu, „Casa Scânteii. Misterul din spatele umbrei”, a șaptea sa carte. A apreciat că este un roman mare, de 335 de pagini, structurat în două volume, fiecare împărțit în 32 respectiv 34 de capitole. Prima parte se referă la condiția jurnalistului în zilele noastre, iar partea a doua devine un roman polițist, cu accente de spionaj. Prin structura, prin personajul principal și prin finalul său este un roman modern, iar fiecare cititor devine al doilea creator al lucrării. Realizatorul are un stil alert, întâmplările sunt bine narate, strunite cu siguranță, cu personaje și portrete inspirate, bine dozate. Este un roman politic, polițist, de investigare jurnalistică, din care se desprinde ideea că în viață ai nevoie de un prieten, iar prietenia este singura condiție pentru a supraviețui. Autorul Marius Cărbunescu a destăinuit că a pornit de la un film psihologic pe care s-a dezvoltat o intrigă polițistă și a trecut în parodia unui roman polițist. Pe alocuri este și un roman fantastic și simbolic.

Domnul Ion Dulugeac este un ziarist cunoscut, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, care a

scris în presa sportivă și un scriitor de forță din București. Conform propriilor mărturisiri, de-a lungul vieții a cunoscut mari scriitori români contemporani, de valoare. Scris literatură socială, care își are seva în viață, în lumea înconjurătoare. Cele mai recente cărți editate sunt romanele „Zaraza” și „De trei ori Dakar” – proză scurtă. În cadrul reuniunii a prezentat romanul „De trei ori Dakar”, o carte valoroasă de aproape 500 de pagini.

Distinsul doctor Constantin Ionițescu, de origine gorjean, dar stabilit în Râmnicu Vâlcea în urmă cu 50 de ani, posedă reale aptitudini pentru cercetarea istorică. În cartea sa „Izbânda lui Basara I la Turnul lui Doancă”, susține că bătălia de la Posada (9-12 noiembrie 1330), între Basarab I, domn al Țării Românești și Carol Robert de Anjou, regele Ungariei, a avut loc în Țara Loviștei, pe Valea Băiașului și a adus argumente în sprijinul acestei ipoteze. În acest scop a proiectat și două filme. Locul unde a avut loc acest conflict armat nu este cunoscut cu precizie. În județul Vâlcea există preocupări laudabile pentru elucidarea acestui eveniment istoric. S-au efectuat studii temeinice sub egida Filialei Județene „Matei Basarab” Vâlcea a Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, coordonate de istoricul Eugen Petrescu. Pe 6 iulie 2024, Arhimandritul Veniamin Micle de la Mănăstirea Bistrița a lansat cartea „Bătălia de la Posada adevărită documentar”, în care plasează Posada pe valea Bistriței.

În cadrul dezbaterii din 10 august, istoricul Eugen Petrescu a precizat că locul bătăliei de la Posada rămâne o necunoscută, iar aceasta nu s-a desfășurat într-un punct fix ci într-o zonă, iar discuția rămâne deschisă.

La rândul său, ziaristul Gheorghe Jianu a vorbit despre varianta susținută de Arhimandritul Veniamin Micle, conform căreia, bătălia ar fi avut loc în dreapta Oltului, pe valea Bistriței.

La ediția de vară a Salonului Național de Literatură și Artă „Rotonda Plopilor Aprinși” din 10 august 2024, a fost prezent scriitorul și ziaristul Mircea Perpelea, aflat într-o continuă ascensiune pe tărâm literar. Domnul Ioan Barbu a vorbit în termeni elogioși despre activitatea domnului Perpelea în diplomatie, în calitate de consul al României în Franța, la Marsilia și de ambasador în Republica Albania; totodată s-a afirmat ca scriitor și ziarist, membru al UZPR. Consideră că Mircea Perpelea ar trebui să fie un reper al Vâlcii.

Domnul Perpelea a prezentat cartea „Umbre pe ulița mare”, iar anterior a publicat volumul „Desculț printre amintiri”. În cărțile sale aduce în atenție momente, oameni și atitudini și transmite mesaje de statornicie. Consideră că profesorul și omul de afaceri vâlcean, Dumitru Crăciunescu a fost un domn, un om de valoare, un model... Pe bună dreptate este convins că educația este o temă actuală, de mare însemnătate pentru progresul oricărei țări. În concepția sa „dacă educație nu e, nimic nu va fi”.

Remarcăm conlucrarea prolifică, activă care există între domnii Ioan Barbu și Mircea Perpelea în scopul promovării valorilor autentice ale culturii vâlcene și naționale. În ultimii ani domnul Mircea Perpelea și-a adus contribuția la organizarea Salonului Național de Literatură și Artă „Rotonda Plopilor Aprinși”, iar la începutul lunii octombrie 2024 este programată o nouă ediție a acestei manifestări de elită. Mult succes! Am petrecut o dimineață frumoasă închinată cărții și creatorilor ei.

În cadrul Rotondei s-a realizat și un eveniment aniversar dedicat domnului inginer Gheorghe Cărbunescu, membru în conducerea Forumului Cultural al Râmnicului și a Asociației Seniorilor din Educație, Știință și Cultură Vâlcea, pasionat de muzică, la împlinirea respectabilei vârste de 81 de ani. Un sincer, La mulți și rodnici ani!

MARINELA BELU - CAPȘA

Adevărul

Adevărul e dureros ca o plagă deschisă. Pentru a afla adevărul trebuie să îndepărtezi toate minciunile care înfloresc în jurul lui, așa cum cresc ciupercile după ploaie. Multă otrăvă sufletească în căutarea lui. Adevărul e relativ în lumea asta plină de iluzii și atât de complicată. Sunt adevăruri care acoperă minciunile și invers, minciuni necesare care se acoperă unele pe altele precum foile de ceapă. Adevărul este cometa care strălucește în soare, dar amenință lumea cu căderea ei. În copilărie ești fericit pentru că totul e adevăr. Adult fiind, trebuie să alegi între alb și negru, să vezi cu ochii realității, să alungi otrava din suflet. Călcâiul lui Ahile e punctul nevralgic în aflarea adevărului. Minciuna și adevărul, paradisul și infernul sunt în spiritul nostru, aici și acum. Omul este perfect cu adevărul și minciuna lui, cu bucuriile și dramele lui, căci perfecțiunea există. Ea este Tatăl Nostru care a creat universul perfect, cu multă iubire. Trebuie doar să deschizi larg ochii să vezi, să simți iubirea, să trăiești viața cu bucuriile și păcatele ei, să cauți adevărul, divinitatea din tine. Viața este o operă de artă, trebuie doar să ai curaj să mergi pe drumul ei drept, să iubești, să fii uman (cu limitele lui), să crezi în bine și adevăr. Corpul omului este un templu înconjurat de adevăruri și minciuni. Așa cum soarele dă lumină, și omul poate, cu dragoste și curaj, să armonizeze visele cu realitatea, să vindece rănilor sufletești, să transforme frica și minciuna în frumos și adevăr!

DIN REVISTE LUATE...ȘI-N REVISTĂ DATE...

Mihai MUSTĂȚEA

Luna lui Gustar cu zilele verii atârnat-n brațe este alungată din timp și calendar de Toamnă. Da! Ea a sosit în nouri și cu rugina frunzelor. „În luna Răpciuni/Cad copiii pe tăciuni.” „Eu sunt Septembrie./ Sunt frunza care mă ninge,/ sunt fărăma de timp în care poți respira,/ în care mai poți respira, / sunt oglinda migrației păsărilor,/ sunt septembrie, pentru mereu septembrie...” (Gheorghe Tomozei- *Sunt septembrie*).

Pentru început, deși vara e pe ducă, excelent conceput *Dosar*-ul revistei *Dilema: Lecturi de vară* (nr.22, 1-7 august). Inițiativa și coordonarea temei, Sanda Giurgeanu, deschide *Dosar*-ul cu o idee ingenioasă: înființarea agenției de călătorii literare, pentru care *Dilema* devine un intermediar mai mult decât eficient. Sunt invitați ghizi-colaboratori ai revistei, care să ne orienteze pe cele mai neașteptate trasee. Ingenios!!!

Revista *Apostrof* ne invită la *Avanpremierea* editorială: *Amintiri din lumea nouă*, în evocarea lui Emil Hurezeanu. „Avem în față o neașteptat de interesantă contribuție la lămurirea unui ungher clarobscur al istoriei românilor, în relația lor cu Imperiul Habsburgic.” Un fragment din *Prefața* ambasadorului Emil Hurezeanu la lucrarea *Transsilvanien in Wien*, o antologie ce include studii semnate de eminenți istorici români, germani și austrieci. În *estuar*: Gheorghe Tomozei ... *Sunt frunza care mă ninge*, în comentariul lui Constantin Cubleşan. Prezent în ambianța literaturii noastre contemporane mai degrabă ca o legendă despre un mare cultivator de prietenii (Nicolae Labiș, Nichita Stănescu), Gheorghe Tomozei (n.1936- m.1997) ilustrează deplin profilul unei generații de tineri scriitori produsă, în primii ani ai socialismului, de celebra *Școală de literatură*, din care au ieșit, vorba lui Sadoveanu, tot atâția scriitori câți au intrat. Creația sa literară este inegală, dar un cu totul remarcabil mănitor al verbului în construcții prozodice variate, de la sonet la baladă și de la poezia ludică la discursul patetic liber. Uneori el însuși se vede confundat cu natura într-o atmosferă bucolică autentică: „E toamnă: via moare chircită în budane,/e toamnă: luna pare o ceapă de leala,/ livada își apleacă roditele crăcane/ iar crapii-n heleșteie, cu zvârcoliri de stea,/ se-afundă grei, în mîlul luminii putrezite...” (*Spectacol autumnal*). Pagina de *cronică literară*, scrisă de Iulian Boldea, ne impune: *O carte esențială*, a Martei Petreu: *Filosofia lui Blaga*. Cartea Martei Petreu este riguroasă și amplu documentată, propunând un demers de o luciditate exigentă, nelipsit de reverberații afective. Concluzia Martei Petreu este superbă, revelatoare, esențială: „Dacă așa ceva poate și reușește cultura noastră în filosofie, dacă acesta este nivelul ei filosofic superlativ, așa suntem. Și cred că este bine s-o știm.” Vladimir Tismăneanu ne invită la o călătorie prin: *Subteranele puterii comuniste*, pentru a-i anatemiza: „O sectă de parveniți, mai mult sau mai puțin fanatici, ajunși la putere prin voința lui Stalin, dispuși să comită orice fărădelege în numele himerei «viitorului luminos»...” La *Puncte de reper*, Mircea Popa îl supune la: *Proba oglinzii* pe Horia Bădescu, un moralist superior, om de cultură și de spirit subțire, el practică o eseistică mai ales pentru cititorii instruiți. Un poet-gânditor.

De la *Apostrof* la *Steaua* ... În editorialul *Estivale*, Ovidiu Pecican încrucișează condeiul (nu... spada), cu Ion Simuț, având oareșce polițe de plătit. După acest duel nu știm dacă s-a stins ecoul disputei sau el va continua... *Dintr-o haltă părăsită...*, Cassian Maria Spiridon pleacă în versuri: „în călcăiul lui Ahile simt du-

rerea cumulată din loviturile primite în lungi anchete însoțite de bastoane/ cu înțelegerea Nirvanei mi le-am asumat...” *Cronica literară: În ce direcție este capătul drumului*, Victor Cubleşan cu o busolă critică plimbată prin *Siberia de la capătul drumului*, romanul scriitorului vâlcean Traian Dobrinescu, află povestea (noului) afaceristului român, ... povestea modului în care s-a născut lumea pe care o pipăim astăzi. Este o carte care se citește ușor, plăcut și care este una dintre cele mai bune lecturi despre transformarea lumii comuniste. O carte de citit despre lumea noastră. Din *creuzet*-ul *Alex Ștefănescu din citate*, Hanna Bota extrage „Din volumul *Convorbiri cu Alex Ștefănescu* iese la suprafață nu doar criticul literar, nu doar literatul, nu *specialistul*, ci omul care, prin sinceritatea lui dezarmantă, își face imediat loc în inima cititorului.” Roxana Daniela Ajder, cu splendide acuarele, face ilustrația acestui număr.

Convorbiri literare, nr.8, continuă, prin editorialul lui Cassian Maria Spiridon, exegeza: *Estetică și poezie. Principii de estetică* și, mai ales, capitolul *Cursul de poezie* din volumul lui G.Călinescu constituie bibliografia fundamentală. Scriitorul albanez Visar Zhiti rostește: „Pentru mine literatura este viață...”, în dialogul cu George Motroc. La *Ancheta revistei: Actualitatea jurnalismului* e rândul Mirelei Roznoveanu să răspundă; astăzi, la mai bine de trei decenii de la căderea comunismului, asistăm, se pare, la repetarea degrading-ladei valorilor de la începutul perioadei interbelice. „Culturile au mituri de întemeiere, iar la noi ele se leagă de *Convorbiri literare* și direcția critică de Titu Maiorescu” - este replica. Să îl citim în zile de îndoială pe Titu Maiorescu în spiritul lui cel mai înalt. Lupta împotriva confuziei valorilor literare, azi mai actuală și necesară decât oricând, pe lângă încurajarea spiritului critic, trebuie să fie însoțită de asanarea corupției literare. Să-l amintim pe omniprezentul Gheorghe Grigurcu și gândurile lui: *Când e un cer sumbru*; și nu sunt puține. Mihai Cimpoi ne surprinde cu articolul: *Aleksandri întemeietorul „chipului” lui Aleksandri*. Un studiu întins, la primul episod: *Grigore Vieru și ontologia poetică a dorului* apare sub condeiul lui Theodor Codreanu. Vieru și-a desăvârșit *legământul ontologic* la modul treimic: *Mama, Limba Română și Eminescu*, asigurându-și singularitatea canonică a artei sale în cultura română și universală. De la număr la număr, George Cliveti continuă cu episodul al treilea studiul: *Tema modernității românești în disputa Iorga-Lovinescu-Ibrăileanu și la „Judecata” lui G.Călinescu*. La pagina de critică, Antonio Patraș caută: *Literatura gulgului, între document și ficțiune* în episodul întâi. Soljenițin și Șalamov au încercat să depășească nivelul discursului realist-memorialistic prin niște tehnici narrative extrem de rafinate, inventarierea mărturiilor despre Gulag fiind doar punctul de plecare al unor creații epice polifonice, de mare forță vizionară și de suflu cu adevărat epopeic. Din *Ex libris*, Gellu Dorian extrage volumul de poezii *Haita* Martei Petreu. Este o selecție din cărțile deja publicate. Cuprinde un singur inedit, poemul *Haita*. La *cartea străină*, Marius Chelaru recenzează opul: *Rezistența anticomunistă în R.S.S. Moldovenească*. Nu-l omitem pe Valentin Talpalaru cu a sa *COMPRESA REVISTELOR*. De citit revista!

Luceafărul de dimineață, nr. 8, are, pe prima și ultima pagină, reproduceri din picturile lui Henri de Toulouse-Lautrec și un medalion scris de Aurel Maria Baros. Gheorghe Glodeanu prezintă: *Mircea Eliade, Opere* (I); în continuare, Iulian Boldea citește versurile lui Virgil Mazilescu și relevă din poezia acestuia: *Reveria ca insurgență*. Virgil Mazilescu a fost un poet

de o discreție absolută, a spus puțin despre poezia altora și nu s-a referit aproape deloc la propria poezie. Poezia lui este o diagramă a ezitării între contrarii: între viață și text, între vis și realitate. Gabriela Didin-Stroe detectează, ca un fizician, la Rebreanu: *Dezintegrarea personajelor*. Anastasia Dumitru face o sinteză a prezenței lui: *Ovidiu, în legende populare dobrogene*. Ovidiu Pecican ne surprinde cu o inedită viziune a unei: *Posada. Ideologie maghiară (noiembrie 1330)*.

Curtea de Argeș, nr.8, are, ca de obicei, o ținută de gală: ilustrații, hârtie și articole. Numărul debutează cu eseul academicianului Gheorghe Păun: *Frontierele științei*, din care reproducem: „Mai întâi, există inevitabile limite ale creșterii ... Previzunile pesimiste nu s-au confirmat ad litteram, dar crize succesive au existat și stau mereu la orizont. Aici mă gândesc la ceva mai general, organic, dacă-mi este permis să folosesc un termen eminescian. Îmbătrânire. Declin. Domenii care se epuizează. Dacă nu apar domenii noi, compensatoare, apare stagnarea. Stagnarea în sine ei nu este nici bună, nici rea, doar că în siajul ei vine viitorul și ne cere să ne plătim datoriile.” Cum se plătesc datoriile, ne luminează în același număr Dan D.Farcaș, în eseul *Personalități pentru neuitare*.

Revista Orizont (nr.8) se menține la același nivel cunoscut: interesant, dens. Pagina de titlu este înnoibilă cu portretul poetei Ileana Mălăncioiu și un subtitlu grăitor: *O formă de rezistență*. În pagina următoare, Cornel Ungureanu îl situează pe Varujan Vosganian între „cartea șoptelor” și „cartea plângerilor”. Criticul își stabilește niște coordonate pe care le urmărește în studiul său: *1.Locul personajului și dorința acestuia de a rescrie epopeea armeană* aici, în România, și acolo, departe. O istorie spusă în șoptă de bunici. Acum a rămas El și El trebuie să o spună. Să numească istoria tragică, eroică a poporului armean. Să scrie testamentul celor de odinioară. *2.Cartea șoptelor*, care pentru Nicolae Manolescu este „o carte ieșită din comun, nici numai memorialistică, nici numai ficțiune, cu câte ceva din amândouă, și deopotrivă extraordinară prin modul în care țese pe canavaua istoriei numeroase destine individuale.” *3.Poveștile fabuloase și adevărate în același timp* fac parte din istoria poporului armean, e o carte care evocă primul genocid al secolului XX. Vosganian, marele povestitor al poporului său. Saga poporului armean. O carte împotriva felului în care se scrie istoria. O carte care nu se face de răs lângă *Cele patruzeci de zile de pe Musa Dagh*, a lui Franz Werfel, marele prozator austriac interbelic. *4.Geografiile unui asasinat și cartea poemelor nescrise*. *5.Poveștile fabuloase și adevărate* în același timp sunt și cele din *Dublu autoportret. Memoria unei zile*. Remarcabil studiu. Din sumar, mai reținem dialogurile Adrianei Cârțu purtate cu Simona Giurgiu și Marius Giura, coordonatorii Festivalului de Jazz de la Gârâna; ancheta cu o întrebare de răspântie: *Bogat/ sărac?* realizată de omniprezentul Cristian Pătrășconiu; cronici literare de Cristian Chevereșan, Alexandru Colțan, Grațiana Benga, Alexandru Oravițan, Alexandru Ruja și Marian Odangiu, la aparițiile editoriale; recente poeme de Dușan Petrovici; notele de călătorie despre Taormina de Cristian Chevereșan; *Tur de orizont și Cronica mărunț*, semnate de A.P. și Anemone Popescu.

Filosofia lui Blaga, de Marta Petreu, este cartea despre care scrie Angelo Mitchievici în rubrica sa din *România literară* (nr.31). Mai semnează Irina Petraș: *Lumea limbii române*; Răzvan Voncu- *Analiza și sinteza*, o cronică la un volum de studii literare al lui Mihai Zamfir. Criticul Mircea Mihăeș semnează *Victoriile spiritului creator*, un comentariu la cartea de interviuri și eseuri *Sunt ceea ce sunt*, de Ileana Mălăncioiu.

(Continuare în pag. 10)

ÎN APĂRAREA LUI NICOLAE BĂLCESCU LA 205 ANI DE LA NAȘTERE

Dumitru LAZĂR

(Urmare din Povestea vorbii 21, nr 4/2024)

Noul gimnaziu putea fi botezat și cu numele lui **Spiru Haret**, care a aprobat înființarea acestei instituții la Râmnicu Vâlcea și, pe deasupra, în 1907, în momentul în care fondul de 120.000 de lei, alocat de Ministerul de Finanțe pentru construirea primului edificiu propriu al școlii, la insistențele lui **N. R. Căpităneanu** – secretar al Ministerului de Finanțe¹, era în pericol de a se pierde (întrucât noul guvern liberal din primăvara anului 1907, voia să retragă banii în vederea înăbușirii criminale a răscoalei țărănilor ridicată la luptă pentru pământ și demnitate umană), intervine salvator, în calitatea sa de ministru al Instrucțiunii Publice, prin ordin ministerial, de a se păstra suma alocată pentru destinația inițială și, în plus, să se suplimenteze cu încă 80.000 de lei² (gestul său este cu atât mai nobil și mai de apreciat dacă ținem seama că **Haret** era liberal și ordinul său era în contradicție cu decizia Guvernului din care făcea parte).

O altă personalitate care ar fi fost îndreptățită să dea numele școlii este doctorul **Gheorghe Sabin**, care, în calitatea sa de prefect conservator de Vâlcea, inițiază, în 1906, la presiunea vâlceanilor, demersurile pentru construirea actualei clădiri principale a școlii, punând la dispoziția Ministerului Instrucțiunii Publice – prin donație³ – terenul necesar pentru zidire, în cel mai frumos loc al orașului, din strada Dorobanți (azi, strada General Praporgescu, nr.19), precum și clădirea care se afla, în acea vreme, pe acesta, în care fuseseră, cândva, mai întâi, cazarmă militară și, apoi spitalul orașului, făcându-se, în același timp, intervenții la Ministerul de Finanțe pentru obținerea de fonduri pentru demararea construcției, fapt împlinit, după cum am spus, prin stăruința lui **N. R. Căpităneanu**⁴ și ajutorul decisiv al lui **Spiru Haret**.

Constatăm, din cele arătate mai sus, că rolul decisiv la înființarea și dezvoltarea-inclusiv pentru construirea localului propriu al *gimnaziului clasic* din Râmnic, devenit, la 1 septembrie 1919, liceu (*„prin Înaltul Decret Domnesc”*) – l-au avut conservatorii (excepție făcând **Spiru Haret** – ministru liberal), care au păcătuțit însă prin subiectivism (influențați, evident, de frații Lahovari – miniștri în guvernul conservator din vremea aceea – și de fruntașii conservatori locali), botezând școala cu numele lui **Alexandru Lahovari**, care, după cum s-a văzut (au arătat-o monografiile liceului), nu are niciun merit în înființarea și existența instituției școlare *navă amiral* a Râmnicului și a Vâlcii (și nu numai atât!), în plus făcând, în calitate de ministru de externe, alianțe cu dușmanii românilor din Transilvania, oropsiți, lipsiți de libertăți și drepturi, în pericol de deznaționalizare.

Dacă liceul trebuia să poarte numele unui om al școlii, se putea alege **Costache Codreanu**, profesor al Școlii Normale din Râmnic, mentor al candidaților de învățători la nivel de țară, participant activ la evenimentele Revoluției de la 1848, cel care la 11 august 1848, înaintează un memoriu către prefectul Vâlcei, prin care solicita înființarea unui liceu teoretic în județ (gestul său având valoare de pionierat).

Sau, chiar în cazul în care conservatorii voiau să răsplătească un membru al familiei Lahovari, cel mai îndreptățit ar fi fost **George I. Lahovari** (născut în Râmnic), inginer, director general în Ministerul Lucrărilor Publice, apoi director general al Poștelor și Telegrafelor, funcție în care aduce numeroase îmbunătățiri siste-

mului; președinte al Înaltei Curți de Conturi, deținând simultan și conducerea Societății pentru Învățătura Poporului Român. În 1875, a contribuit la întemeierea Societății Geografice Române, al cărei secretar general a fost, redactând *Buletinul Societății Geografice Române*. În 1888, a tipărit Dicționarul geographic al județului Argeș – primul de acest fel la noi, iar, între 1898-1902, împreună cu C. I. Brătianu și Grigore Tocilescu, a scos cinci volume din marele Dicționar Geografic al României. Pentru inițierea și coordonarea acestei monumentale lucrări a fost ales Membru de Onoare al Academiei Române în anul 1901. Între numeroasele sale preocupări a fost și autor de scrieri literare, traducător, eseist, istoric, publicist etc.⁵

Lată câte variante meritorii, prioritare față de Alexandru Lahovari, se puteau găsi pentru a personaliza această școală model, care, alături de familie, pe mulți dintre noi, ne-a crescut, ne-a educat și ne-a format intelectual și moral.

Cu toate meritele familiei Lahovari, *care a dat țării personalități remarcabile în domeniul politic, cultural și științific*⁶, cu toate meritele, colaterale învățământului, ale lui Alexandru Lahovari, nu se poate accepta, astăzi, uzurparea patronajului sacru, mai întâi al lui **Mihai-Vodă**, ales de profesorii școlii la scurtă perioadă de la înființarea gimnaziului (dar înainte de 1889, când instituția este numită abuziv *Alexandru Lahovari*) și, apoi, în 1991, al lui **Nicolae Bălcescu**, simbolul jertfelnic al Revoluției Române de la 1848 (accentuez *române*, întrucât activitatea sa revoluționară s-a extins în toate provinciile românești, precum și la românii din străinătate – Paris, Constantinopol, Londra etc.). Înainte de a justifica patronajul spiritual al lui **Bălcescu**, să vedem cum s-a ajuns la înnobilarea liceului nostru cu numele acestuia.

Începând cu 1948, școala va funcționa cu denumirea *„Liceul Teoretic de Băieți”*, până în 1954, când i se schimbă numele în *Școala Medie de Băieți nr.1*⁷, iar în 1956, liceul se numește *Școala Medie Mixtă nr.1*. În 1958 (27 martie), prin *Ordinul 3948* al Comitetului Executiv al Sfatului Popular al raionului Râmnicu Vâlcea, se impunea ca școala să primească un nume personalizat. Drept urmare, în aprilie 1958, într-o ședință de lucru, conducerea școlii, la propunerea profesorilor de Română și de Istorie, hotărăște să solicite Ministerului de resort, ca liceul să poarte unul dintre următoarele nume: **Grigore Alexandrescu** (având în vedere că, alături de Ion Ghica, poetul face o excursie de documentare, predominant monastică, prin țară, vizitând și Mănăstirea Cozia, unde, sub puternica impresie a momentului, scrie poezia *Umbra lui Mircea. La Cozia*), **Mircea cel Mare** (motivându-se doar că prima atestare a orașului Râmnicu Vâlcea se datorează acestuia) sau **General Praporgescu David** (luându-se în calcul moartea eroică a acestuia în octombrie 1916, în luptele cu nemții, din Primul Război Mondial, jertfă întâmplată în nordul județului nostru)⁸, însă nici Ministerul, nici Secția de Învățământ și Cultură a orașului Râmnicu Vâlcea nu reacționează la niciuna dintre propuneri⁹, **Mircea cel Bătrân** fiind, astfel, din nou sacrificat. La un an, în aprilie 1959, conducerea Școlii Medii Mixte nr. 1 revine cu o nouă adresă către Secția de Învățământ și Cultură a raionului Vâlcea, propunând alte trei nume: **Gheorghe Gheorghiu-Dej** (motivându-se că, după evadarea din lagărul de la Târgu Jiu, acesta a fost adăpostit în Râmnicu Vâlcea), **Nicolae Bălcescu** (*întrucât Bălceștii – de pe Topolog, locul unde a copii-lărit înflăcăratul revoluționar, unde și-a petrecut vacanța ca elev și concediile ca ofițer, se găsește la o distanță*

de câțiva kilometri de Râmnicu Vâlcea) și **Vasile Roaită** (*datorită luptei până la sacrificiul vieții pentru cauza celor ce muncesc și pentru că era un exemplu grăitor pentru tânăra generație...*)¹⁰.

Întrucât, în Drăgășani, exista deja o școală cu numele lui **Gheorghe Gheorghiu-Dej** și fiindcă, în 1959, se împlineau 140 de ani de la nașterea marelui revoluționar pașoptist, **Nicolae Bălcescu**, din august 1959, prin Ordinul Ministerului Învățământului nr.242, publicat în Buletinul Oficial nr. 8/1959, liceul poartă numele de *Școala Medie Nicolae Bălcescu*. Prin aceasta, oameni luminați ai vremii fac dreptate memoriei martirului național – sufletul Revoluției de la 1848¹¹, întemeietor al Istoriei naționale ca știință, alături de Mihail Kogălniceanu. În 1964, *Școala Medie de 11 ani Nicolae Bălcescu*, devine *Liceul de Cultură Generală Nicolae Bălcescu*, pe care, cu cinste și onoare, l-a absolvit și promoția mea în 1967.

Sub patronajul spiritual al lui **Nicolae Bălcescu** – acest Mesia al istoriei noastre, al pașoptismului românesc, alături de Avram Iancu, un simbol sacru al luptei fraților ardeleni pentru libertate, drepturi naționale și demnitate¹² –, au învățat și au absolvit liceul toate generațiile de elevi ai școlii din perioada 1959 – 1991 (chiar 1994, prin clasele în lichidare). În acest ultim an, post (așa-zis) revoluționar, din prea mult zel anticomunist, în realitate, antipatriotic, s-a ajuns la ineptia ca **Nicolae Bălcescu** să fie considerat *precursor* al comunismului, *criptocomunist* sau *protocomunist*, prin faptul că a susținut, cu fermitate și consecvență, împrietărirea și emanciparea țărănilor (să înțelegem că toți cei ce fac binele românilor, celor mulți și oropsiți, sunt comuniști?!). În consecință, i s-a luat și Liceului *Nicolae Bălcescu* dreptul de a mai purta numele marelui revoluționar, fiind aruncat, astfel, la lada de gunoi a istoriei¹³, revenindu-se la numele lui Alexandru Lahovari, considerându-se că se face *un act de dreptate istorică și o reparație morală*¹⁴. Slavă Domnului și cinste dascălilor liceului fost *Vasile Roaită*, care au renunțat la denumirea surogat, adoptând numele geniului militar **Mircea cel Bătrân**, eroul de la Rovine înnobilând, astfel, actualul Colegiu Național. Ce bine i-ar sta și Liceului (azi Colegiu) de suflet al nostru (al zecilor de generații absolvente ale școlii *emblemă* a Râmnicului și a Vâlcii) să continue să poarte numele lui **Nicolae Bălcescu**, simbol al iubirii și jertfei pentru Patrie și Popor (chiar dacă acest sentiment, sacru, de-a lungul veacurilor, pentru români, astăzi deranjează pe cei pentru care nu mai contează identitatea națională) nu numai pentru generația pașoptistă, ci pentru toți românii adevărați.

Având în vedere cele arătate și argumentate mai sus, propunem, și acum, la 205 ani de la nașterea lui **Bălcescu** și la 172 de ani de la intrarea lui în nemurire, celor care mai prețuiesc și respectă valorile și simbolurile naționale, renunțarea definitivă la denumirea de Alexandru Lahovari și revenirea la numele de **Nicolae Bălcescu** (omul și patriotul simbol¹⁵ și martir al românismului) pentru Colegiul Național fanion al învățământului vâlcean și național, făcându-se, într-adevăr, prin acest act patriotic, o adevărată *„reparație morală”* și *„dreptate”* celui care toată scurta sa viață a ars *torță vie* – pentru propășirea țării și neamului său și care ne-a lăsat opere nemuritoare: istoria sa *„Românii supt Mihai Voievod Viteazul* (pe care **Mihai Eminescu** o propune drept *evanghelia neamului*), zeci de studii și articole care aduc contribuții înnoitoare în istoria, economia și cultura noastră, o masivă corespondență și discursuri celebre, din care descifrăm istoria evenimentelor din jurul anului 1848, dar și personalitatea excepțională a omului, scriitorului, istoricului, economistului, filosofului, revoluționarului, politicianului etc. care a fost **Nicolae Bălcescu**.

Personalitatea lui **Nicolae Bălcescu** a fost invocată și evocată de numeroși istorici, literați, economiști, filozofi, lingviști (se numără printre primii care scriu cu alfabet latin) etc., readucându-l, permanent, în actualitate.

ISADORA RODICA LUNGAN

Iubire imposibilă

Pe malul unui râu uitat de lume, trăia o scriitoare pe nume Raisa. Înțeleaptă, dar și retrasă de majoritatea oamenilor, ea își petrecea zilele contemplând misterele existenței și scriind despre natura iubirii. Într-o zi, în timp ce medita sub un copac secular, o apariție i-a tulburat liniștea: un bărbat cu aripi de înger, cu părul de culoarea zăpezii și ochii ca două stele căzătoare.

Bărbatul părea că venea dintr-o lume diferită. O lume unde iubirea era liberă și neîngrădită de limitele timpului, spațiului sau diferenței de vârstă. Între Raisa și Înger se născuse deja o iubire profundă, dar imposibilă, căci el nu putea rămâne în lumea ei pentru mai mult de câteva clipe furate de la eternitate.

Iubirea lor era ca o ecuație fără soluție, un paradox care sfida logica. Raisa, cu mintea sa de scriitoare, încerca să găsească o cale pentru a-l păstra pe înger alături de ea, să împletească firele destinului astfel încât să nu mai fie despărțiți de barierele realității lor. „Dragostea este ca un cerc, nu are început și nici sfârșit. Dar în lumea mea, dragostea este mai degrabă o spirală, mereu în mișcare, mereu în schimbare”, scria ea în timp ce îl privea pe bărbatul misterios cu numele de Înger de care se îndrăgostise nebunește.

El îi citea gândurile și știa deja ceea ce scrisese Raisa cu creionul pe foi și, cu înțelepciunea unei ființe care cunoștea secretele universului, i-a răspuns cugetărilor femeii: „Iubirea noastră este ca o stea căzătoare, dar strălucitoare și efemeră. Nu putem opri cursul stelelor, așa cum nu putem opri cursul iubirii. Trebuie să ne bucurăm de frumusețea ei, chiar dacă este trecătoare.” De atunci, în fiecare noapte, Raisa și Îngerul se întâlneau pe malul râului, sub lumina lunii și împărțeau momente de iubire pură, discutând despre viață, moarte și natura sufletului. Dar cu fiecare întâlnire, realitatea imposibilității iubirii lor devenea tot mai apăsătoare. În cele din urmă Îngerul a fost nevoit să se întoarcă în lumea lui, lăsându-o pe Raisa cu inima frântă, dar și cu o înțelegere mai profundă a iubirii. Ea învățase că iubirea adevărată nu este legată de posesie sau de durată, ci de intensitatea cu care este trăită.

Anotimpurile iubirii

Tu ești toamna mea, de fapt, te regăsesc în fiecare anotimp. În primăvară, ești ca un mugur care înflorește, aducând speranță și proștețime în viața mea. În zilele calde de vară, ești ca o briză răcoroasă care îmi mângâie sufletul, aducându-mi liniște și bucurie. Iar în iarnă, ești ca un foc cald în vatră, oferindu-mi căldură și confort în cele mai reci nopți.

Ea, o femeie cu ochii strălucitori și zâmbet cald, își amintea de fiecare moment petrecut alături de îngerul ei.

În primăvară își amintea cum alerga prin ploaie și furtuni spre el, râzând și simțindu-se liberă în brațele sale puternice.

În vară își amintea de serile târzii petrecute pe canapea, privind cerul înstelat și discutând despre cele mai ascunse fantezii de amor.

Toamna era anotimpul ei preferat. Frunzele cădeau în jurul lor ca niște confeti aurii, iar aerul răcoros le aducea aminte de primele momente în care s-au iubit, în care buzele lui erau mai plăcute decât vinul roșu.

Se plimbau prin păduri, admirând culorile schimbătoare ale naturii și simțind mirosul proaspăt al pământului umed. Erau momente de liniște și conexiune profundă, când cuvintele nu erau necesare.

Iarna, ea se retrăgea în căldura casei sale, savurând cafeaua fierbinte armenească, citind cărți unde îl putea întâlni pe îngerul de care s-a îndrăgostit, în timp ce afară ninge liniștit. Își amintea de serile petrecute în brațele lui, povestindu-i despre copilărie și despre planurile ei de viitor. Ea îl vedea ca pe cel mai interesant bărbat din lume. Până și numele lui era la fel ca cele mai parfumate uleiuri din lume. Fiecare anotimp aducea cu sine o nouă fațetă a iubirii pe care i-o purta armeanului ei, o nouă ocazie de a se redescoperi și de a-și întări lanțul iubirii. Și astfel, indiferent de vreme, ea știa că îl va regăsi mereu, în fiecare anotimp, în fiecare zi, în fiecare moment al vieții lor împreună, în fiecare carte citită. El era constanta, ancora ei în tumultul vieții și, pentru asta, îi era etern recunoscătoare.

DIN REVISTE LUATE...

(Urmare din pag. 7)

Cităm: „Ileana Mălăncioiu își ia în serios partenerii de discuție și nu consideră că e necesar să le facă vreo concesie, din moment ce nu se cruță nici pe sine. Ofensivă, uneori virulentă și, în câteva locuri, chiar nedreaptă. Ileana Mălăncioiu e adepta francheții și a sincerității chiar atunci când acestea pot să rănească (...). Cei douăzeci și doi de interlocutori provin din medii și generații diferite. Cu toate acestea, cartea este

foarte unitară.”

Pentru final, o știre face deliciu cititorului de la noi și de-aiurea. Am cules-o din *România literară și Dilema*. Povestea unui hoț cultivat. E o întâmplare atât de neobișnuită, atât de savuroasă, încât pare ireală. Într-o noapte, la Roma, un hoț în vârstă de 38 de ani a dat o spargere, pătrunzând prin balcon într-o locuință din cartierul Prati. În timpul jafului, el a găsit o carte pe o noptieră și, atras de ea, a început s-o citească. Captivat de lectură, hoțul a uitat pentru ce venise. Proprietarul, la un moment dat, s-a trezit, a anunțat poliția și hoțul a fost prins. Ne întrebăm

curioși ce anume carte i-a stârnit un interes atât de mare, încât să-l abată de la țelul escapadei. Era un studiu consacrat *Iliadei* lui Homer, care “explica opera lui Homer din perspectiva zeilor”. Fericitul autor al cărții a intervenit în poveste, declarând că dorește să-i ofere hoțului un exemplar, pentru ca acesta să-și termine lectura întreruptă. Orice autor literar s-ar visa în locul acestuia. Aceasta da, reprezintă o culme a succesului. Se spune: Hoțul neprins, negustor cinstit! În acest caz, adaptăm proverbul: Hoțul prins, cititor cinstit!

Semnează: Un cititor neobosit.

TABLETA INGINERULUI PROGRAMATOR

JOACA DE-A PENSIILE

Leontina RUS

De ce s-a schimbat modul de calcul al pensiilor, în România, în 2003 și s-a aplicat în 2005? O lege a pensiilor care funcționa de 100 de ani și era comparabilă cu legea pensiilor din orice țară a continentului european.

O cunoștință a mea, cunoscut inginer de mare valoare a ieșit la pensie pe caz de boală în anul 2000 și, conform legii în vigoare, i s-a calculat o valoare de 3.2 puncte. Avea lucrați 29 de ani inclusiv cei 5 ani de facultate...În anul 2005 i s-a recalculat pensia care i-a devenit de 1.12 puncte. De la 5 milioane de lei pensia i s-a acordat 700 de lei! Trebuia să dea bani înapoi, dar un articol din lege l-a „iertat” și la „condamnat” să stea pe aceeași pensie, până va fi ajuns din urmă de unul cu o pensie calculată după noul model după care (6 ani) a început să-i crească conf legii pensia, și lui... Așadar, astăzi, septembrie 2024 are și el o pensie de 3300 de lei!... Săptămânile acestea este mare agitație între pensionari (care de 20 de ani, aceeași, participă la talk show-rile de la TV) fiindcă la această recalculare s-a aplicat tuturor noua lege și a fost eliminată perioada de 5 ani de calcul, cei mai buni,

din legea pensiei de până la anul 2000...

Peste tot pe mapamond, în țările avansate, pensiile de stat, sociale, sunt acordate după un model similar legii românești de până la anul 2000 pe contributivitatea unei perioade cele mai bune, 5-10 ani. fiindcă nici un stat nu poate asigura o plată socială (obligatorie) calculată la o perioadă de 40-45 de ani! Ambiția ca legea pensiei, unice cum se cheamă la noi, să rezolve problemele celor 5 milioane de pensionari pe baza contributivității raportată la 40-45 de ani de muncă este o aberație și nu poate fi suportată de statul român. Cum poți să dai o pensie de 1200 lei unui om care a lucrat calificat 25 de ani? Care a contribuit 25 de ani la sistemul de pensii? De ce după anul 2000 a fost schimbat calculul pensiei la români?

Și, iată, modul de calcul al pensiei a fost înlocuit cu unul care nu poate fi aplicat corect nici după 20 de ani de la promulgare...Este drept, că o Europă a existat între 1900 și 2000 și o altă Europă există după anul 2000...Așa și cu țara noastră, care una a fost în secolul XX, o țară a speranței și ecologiei bine înțeleasă, și o țară a falsului și „corectitudinii politice”, a minciunii și hoției, acum, după 24 de ani de prezență aproape inactivă în secolul XXI...

PATRU ANI DE ACTIVITATE JURNALISTICĂ

- Simon Peter cum te simți după 4 ani de minor-editor?

- Minorul e viitorul!

KIS Peter

MĂNĂSTIREA BISTRIȚA: TEZAURUL CULTIC

(VII)

Arhim. Veniamin MICLE

ACOPERĂMINTE PENTRU RACLA SFINTELOR AMOĂȘTE. Evlavia credincioșilor față de Sfântul Grigorie Decapolitul s-a manifestat de-a lungul secolelor și prin numeroasele obiecte oferite în cinstea sa. Printre ele, un loc aparte ocupă acoperămintele pentru Racla în care se păstrează Sfintele sale Moaște.

1. Acoperământ de catifea albastră. Donat în anul 1514 de voievodul Neagoe Basarab, acoperământul are Dimensiunile de 230/180 cm și se păstrează la Muzeul de Artă, inv. nr. 837. Este confecționat din catifea albastră și este țesut cu desene elvețiene în fir de argint aurit. Inventarul din anul 1864 îl descrie astfel: „Covor de catifea albastru cu flori, fir galben, cu 33 nasturi argintii poleiți, vechi și rupt, și la o parte sângerii, cusuți cu litere sârbești de fir, dat de Neagoe, la leat 7022”. Pe o bordură de atlas roșu, este cusută cu bogate litere inscripția slavonă: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, eu robul lui Dumnezeu, Io Neagoe voievod, m-am dus la Mănăstirea Bistrița, hramul Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu, și am dăruit Sfântului Grigorie Decapolitul un acoperământ și un inel de aur; și cine va strica, să fie anatema cu Iuda. Scris în august 4 zile, în anul 7022”. Transportat la Muzeul de Antichități din București, acoperământul a fost prezentat în anul 1864 la Expoziția universală de la Paris.

2. Acoperământ de catifea. Menționat în inventarul din anul 1864 care, referindu-se la acoperământul anterior, îl descrie: „Idem, de catifea, săpat, căptușeală bogasiu verde”, fapt ce denotă vechimea lui.

3. Acoperământ de cânăvăț. Confecționat cu „flori de fir greu în șatrage, și cu pafta de argint, pe sicriul Sfântului Grigorie”, acoperământul a fost donat în anul 1793 de fostul mare vornic Dumitrescu Racoviță.

4. Acoperământ de catifea roșie. Datează din anul 1814, când a fost donat, potrivit însemnării din Pomelnicul Mănăstirii: „Acești blagorodnici, Stamatie și Iovan, au hărăzit Sfântul Grigorie un covor de catifea roșie cu cruci de sârmă”.

5. Acoperământ pe fond albastru. Potrivit tradiției păstrate în Mănăstire, acoperământul a fost donat în anul 1856 de doamna Știrbei, fiind lucrat personal. Desenele artistice, executate cu multă migală din fire de lână și mătase; multitudinea culorilor combinate cu măiestrie, creează un ansamblu artistic admirabil pe un fond de culoarea cerului albastru, amintind capodoperele realizate de atâtea doamne și domnițe din trecutul țării noastre.

TABLOURI. Mănăstirea Bistrița păstrează puține tablouri, mai ales că, în plastica ortodoxă s-a pus totdeauna accentul pe icoană. Concret, este vorba de două tablouri reprezentative, ilustrând momente din viața fondatorului Mănăstirii: Tabloul votiv din biserica Bolniței și tabloul pe pânză, reprezentând momentul intrării banului Barbu în mănăstire pentru a se călugări.

1. Tabloul votiv. Pictură în frescă, tabloul se află pe peretele vestic, în stânga ușii din biserica Bolniței, reprezentând pe banul Barbu și soția sa, jupânița Neagoslava; ei țin în mâini macheta bisericii, fiind reprezentați în costume boierești de epocă. Barbu poartă pe umeri o mantie de culoare ocru, prinsă în piept cu o agrafă; de sub ea, se vede un caftan albastru și o tunică roșie. Neagoslava este îmbrăcată într-un costum asemănător cu cel al personajelor feminine din picturile votive ale bisericii lui Neagoe Basarab din Curtea de Argeș, „iar bluza ei este albă”. Scena este descrisă astfel de Pictura românească în imagini: „Tabloul votiv, în care apare Barbu Craiovescu, călugărit

Pahomie, surprinde prin sensul realist al reprezentării printr-o evidentă voluptate a observației. Portretul nu are nimic convențional, nimic de aparat; desenul este subtil, modelajul cromatic urmează cu subtilitate formele; ctitorul este înfățișat ca un unchiaș sfătos, doar ochii și rețea, cu priviri tănuite, mai amintesc de acela care, vreme de mai multe decenii, conducea din umbră destinele Țării Românești”, fapte care îl determină pe Al. Efremov să conchidă că tabloul „reprezintă pe ctitori înaintea călugăririi lor”.

2. Tabloul plecării banului Barbu la călugărie. Originalul tabloului, care reprezintă plecarea banului Barbu Craiovescu la mănăstire să se călugărească, datează din jurul anului 1520. În prezent se păstrează numai o copie pe pânză, realizată de „fratele Gheorghe ot Cozia”, potrivit autografului, unde scrie: „Această mușama s-a scos după cea veche, prin osârdua S(finției Sale) părintelui Gavriil egumen(enul) s(fintei) Mănăstiri Bistrița, 1830. De fratele Gheorghe, zugraf ot Cozia. 1830, octom(brie) 25”. Cercetat în 1885, tabloul este astfel descris de Gr. Tocilescu: „Se vede mai întâi biserica și casele cele vechi, înconjurate de ziduri cu creneluri. Mai sus, este Arnota; mai jos, Schitul Păpușa. Barbu cu barbă albă, îmbrăcat în costumul timpului, ține capul plecat pe mâna dreaptă, iar mâna stângă o ține la ureche, în semn de adio pentru cele lumești. După dânsul vine un tânăr, cu dulamă îmblănită, în poziție de rugă, urmat de o ceată de alte 18 persoane, toate cu dulame roșii cu blană, întreaga familie a Craioveștilor”. Tabloul se păstrează în biserica mare, la intrare, pe peretele nordic.

OBIECTE SCULPTATE. Mănăstirile, vetre de cultură și spiritualitate, acordau sculpturii o importanță majoră. Arta de a reda plastic figuri, imagini, idei sau sentimente, sculptura a fost practică în toate mănăstirile și schiturile; monahii ornamentau obiecte cultice, ca tâmpile, iconostase, cruci, potire, clopote, rame, cărorale imprimau cele mai variate forme artistice, folosind materiale diferite, ca lemnul, piatra, marmora, metalul, osul și altele.

SCULPTURA ÎN LEMN. De-a lungul secolelor, sculptura în lemn a cunoscut cea mai largă răspândire. Ușor de prelucrat, lemnul are totodată excelente însușiri plastice, permițând multiple modelări artistice, practicate atât în arta cultică, cât și în cea populară. Din nefericire, material ușor perisabil n-a rezistat intemperiilor, motiv pentru care nu s-au conservat multe exemplare vechi. Totuși, Mănăstirea Bistrița se impune și în acest domeniu cu o serie de piese remarcabile, datând din secolul al XVII-lea.

1. Tâmpla bisericii Bolniței. Cea mai veche lucrare de sculptură, păstrată în tezaurul cultic al Mănăstirii Bistrița, datează din anul 1634, fiind vorba despre tâmpla sculptată de egumenul Vasile ieromonahul pentru Biserica Bolniței.

Operă de mare valoare artistică, din nefericire tâmpla nu s-a păstrat întreagă. Un loc aparte ocupă ușile împărătești; terminate sus în acoladă, sunt împărțite în două câmpuri; cel de sus ocupă o treime, având în centru scena Bunei Vestiri, redată în două iconițe: una cu Sfânta Fecioara Maria, alta cu Sfântul Arhanghel Gavriil; ele sunt înconjurate pe trei laturi cu bogate crenguțe cu flori stilizate. În câmpul cel mare rămas liber, se află câte o formă ovoidală pe fiecare canat, iar deasupra lor, scoase în relief puternic, două rozete suprapuse, formând o cruce compusă din patru petale stilizate. De o parte și de alta, precum și sus și jos, alte flori. Dinspre vârful florilor laterale, de lângă două mici stele suprapuse, pleacă în afară împletindu-se tulpinile unor flori care, după ce străbat

decorațiunea centrală, se îndreaptă una în sus, alta în jos, terminându-se cu o rozetă mai mică; acolo se întâlnesc cu un crin crescut din bogatele ornamente ale părții inferioare. Deasupra ușilor împărătești și diaconești, un chenar cu ornamente florale se termină în acoladă; urmează al doilea rând de flori stilizate în frumose rozete și frunze ca de lujer sub partea de jos a icoanelor praznicare. Chenarul de sus este bogat umplut cu flori, și din loc în loc, grupuri de câte două animale țin toartele unui coș cu flori. Deasupra tâmpilei, crucea, având de o parte și de alta cele două icoane, sprijinită pe gura deschisă a unor animale sculptate.

2. Ușa bisericii Bolniței. Opera aceluiași egumen sculptor, Vasile ieromonahul, ușa a fost realizată în anul 1654. Alexandru Odobescu o descrie astfel: „Ușa bisericii e de însemnat, fiind de lemn săpată ajur, cu flori poleite, iar sus, pe fiecare din două ale ei canaturi, e câte un medalion oval, cu o figură colorată, înfățișând Buna Vestire. Sub aceste chipuri e săpată inscripția slavonă: „Ușa aceasta s-a făcut de ieromonahul Vasile, în zilele lui Io Matei Basarab voievod, la anul 7162”. Ea prevestește o primă treaptă a sculpturii în lemn a secolului al XVII-lea. Ridicată de la Mănăstirea Bistrița în luna iulie 1910 de Spiru Haret și Petre Gârboviceanu, ușa a fost dusă la Muzeul Casei Bisericii din București, de unde i s-a pierdut urma.

3. Ușile brâncovenești de la biserica mare. Donate de Constantin Brâncoveanu în anul 1688, ușile, având dimensiunile de 1,95/1,24 cm, au fost executate de un meșter străin, numit Basili Iarock Shigir, potrivit autografului în limba latină. O inscripție în limba slavonă, săpată în partea inferioară a celor două canaturi, menționează că: „S-au făcut aceste uși de Constantin Brâncoveanu vel logofăt, fiind egumen Paisie arhimandrit, în anul 7196, luna iulie, zile 12”. După demolarea vechilor construcții, ușile au fost înstrăinate; canatul din stânga a fost dus la Mănăstirea Arnota, adaptat prin tăiere la spațiul ușii de la intrarea în biserică și montat acolo, iar cel din dreapta, la biserica Schitului Peri din satul Bistrița.

4. Tâmpla de lemn. În secolul al XIX-lea se afla la Mănăstirea Bistrița o tâmplă disponibilă; nu i se cunoaște proveniența. Cert este că, la 19 martie 1858, locuitorii satului Băbeni solicită egumenului Ieronim „o tâmplă de biserică ce se află în păstrare la sfânta Mănăstire Bistrița”.

SCULPTURA ÎN PIATRĂ. În zona Mănăstirii Bistrița s-a practicat și sculptura în piatră, reprezentând mai ales crucii monumentale, majoritatea executate din porunca și cheltuiala egumenilor. Desigur că au existat și pietre funerare și pisanii, dintre care unele se păstrează, iar altele au dispărut.

1. Piatra tombală a lui Pârveu II. Singura piatră tombală păstrată la Bistrița este cea a marelui ban Pârveu II Craiovescu, din 1529; fără ornamente, având numai scrisul în relief, ea se păstrează încastrată în zidul din gangul de sub actuala clopotniță.

2. Pisania brâncovenească. Datând din anul 1683, Pisania este sculptată cu minunate litere chirilice în relief, iar în partea de jos are câteva motive decorative. Se păstrează în același loc, deasupra pietrei tombale a banului Pârveu.

3. Crucea arhimandritului Antonie. Ridicată în anul 1756 în cinstea Sfântului Ierarh Nicolae de fostul egumen bistrițean Antonie arhimandritul, crucea este o lucrare monumentală, lucrată artistic, având inscripție și pomelnic. Ea a fost fixată la locul numit „Crucea de piatră” sau „Crucea de Sudos” și transportată ulterior în cimitirul comunei Costești, unde se păstrează și astăzi. Textul relatează că: „Această cruce a fost ridicată de arhimandritul Antonie proegumenul Bistriței în vremea binecredinciosului voievod Io Costantin Nicolae, anul 7265”.

(Continuare în pag. 12)

O PREȚIOASĂ MĂRTURIE DIN AUGUST 1999 DESPRE ALEGERILE FALSE DIN 19 NOIEMBRIE 1946 ȘI DESPRE LUPTA COMUNIȘTILOR PENTRU LICHIDAREA CREDINȚEI CREȘTINE PRIN ANII '50

„... cel mai simplu act de curaj al unui om oarecare stă în refuzul minciunii.” (Aleksandr Isaievici Soljenițin - *Căderea imperiului comunist*)

Pr. Dr. Ioan DURĂ

Cercetătorul istoric Dr. Nicolae Drăgușin, fost și profesor universitar până în 2017, a intervievat pe profesorul Radu Ioniță în august 1999, care făcea cunoscut că s-a „născut pe 13 octombrie 1932, în comuna Văleni, din județul Olt. Părinții mei se numeau Anca și Stan Ioniță, ambii țărani. Am absolvit Facultatea de Matematică din București și am fost profesor în comună. Sunt căsătorit și am doi copii, familia mea având credința ortodoxă, primită din strămoși.” (p. 323).

Cu privire la cele ce se întâmplau în comuna sa, Văleni, în 1946, profesorul Radu Ioniță mărturisea: „În comuna Văleni existau în 1946 organizații ale P.N.Ț. și ale P.N.L. Simpatia țăranilor era mai ales pentru P.N.Ț., pentru Iuliu Maniu și pentru Ion Mihalache. Tatăl meu a fost țăranist. Au apărut și comuniști, doi la început, soț și soție; el cioban și ea analfabetă. În 1945, când s-a făcut epurarea administrației, ea a devenit primul subprefect comunist, iar el activist cu pistol în buzunar. Acum sunt pensionari cu pensii grase. În 1946, la alegerile din 19 noiembrie, s-a făcut o singură secție de votare pentru trei comune - în școala din comuna Nicolae Titulescu; în Văleni, care avea peste 5.000 de locuitori, nu s-a organizat secție de votare. Cine vroia să voteze, trebuia să meargă în satul vecin, însă la marginea satului îi aștepta o ceată de haidamaci cu bâte care îi întorceau din cale. Și, totuși, 99% din buletine au intrat în urne cu ștampila „votat” aplicată pe *Soare*, semnul B.P.D.-ului - Blocul Partidelor Democratice. Așa au decurs alegerile din '46. De fapt, toate alegerile¹ care au urmat după aceea au avut acest curs antidemocratic, cu candidat unic și rezultat stabilit dinainte. Frica și teama de represalii făcea ca aproape toată lumea cu drept de vot să se prezinte la vot, chiar dacă era formal. Este impropriu să le spunem alegeri.” (p. 323-324).

De la primul guvern comunist al lui Petru Groza, instalat la 6 martie 1945, și până la căderea lui Nicolae Ceaușescu în decembrie 1989, potrivit autorului unui articol publicat în mai 2024, în România, „trei milioane au fost arestați (de-a lungul regimului ateist), sute de mii au fost torturați, bătuți, asasinați, deportați, maziți, exilați și reduși la tăcere, fiindcă au reprezentat un pericol asupra regimului.” (Sergiu Oprea, *Metode de îndreptare a politicii românești*, în „Atitudini”. Revistă de cercetare științifică și educație ortodoxă. Anul XVI. 2024, Mai. Nr. 85, p. 99).

Referitor la „lupta comuniștilor pentru lichidarea credinței”, iată ce mărturisea profesorul Radu Ioniță în același interviu ce i-a fost luat în august 1999: „Doresc să menționez și acțiunile care reflectă lupta comuniștilor pentru lichidarea credinței. Îmi amintesc că pe ușa bisericii, prin anii '50 a fost desenată cu vopsea albă secera și ciocanul, care a dăinuit câțiva ani de zile, până a fost ștersă. O altă acțiune de îndepărtare a oamenilor de Biserică era împiedicarea copiilor școlari să vină la biserică chiar și în noaptea învierii.” (p. 324).

Desigur că „împiedicarea copiilor școlari să vină la biserică” s-a efectuat, cu zel, pe tot cuprinsul României și pe toată durata stăpânirii comuniste impusă de Rusia stalinistă. Astfel se face că Nicolae Ceaușescu la ședința „Biroului Comisiei Ideologice” din 30 iunie 1976, referitor la îndoctrinarea ateistă a copiilor, declara: „Primele cuvinte pe care copilul trebuie să le învețe să fie despre muncă. Înainte învățau despre biserică, acum, de la început, primele noțiuni să le legăm de întreaga noastră concepție.” (Cosmin Popa, *Intellectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)*. Editura Litera. București, 2018, p. 243).

Cele declarate de profesorul Radu Ioniță privitoare la desfășurarea alegerilor din noiembrie 1946 au fost confirmate și de Aurel Sergiu Marinescu în cartea sa „Prizonier în propria țară.”. Vol. I, Editura Vremea, București, 1997, în capitolul „Farsa electorală și decapitarea democrației”, p. 98-107.

Aurel Sergiu Marinescu, închis în două rânduri și ani mulți la Aiud, de unde avea să fie eliberat abia în 1969², scrie că: „Sate întregi au fost oprite să voteze prin violență și tot felul de alte ilegalități, precum distrugerea afișelor electorale

ale opoziției sau dizolvarea adunărilor electorale ce aveau loc ... și supravegherea celor 200.000 de electori instruiți de partid și credincioși acestuia, care nu au făcut decât să inverseze rezultatele ... ”. (p. 100).

După alegerile din noiembrie 1946 avea să înceapă, treptat, treptat, calvarul României și al românilor. Iar cât despre mireni (laicii) ortodocși și calvarul suferințelor acestora, a se vedea: Monah Teodor Stănescu, *Mănăstirea Petru Vodă, MIC POMELNIC*. Cu numele martirilor neamului sacrificați de dictatura comunistă din România. Tipărită cu binecuvântarea: Prea Sfințitului Părinte GALACTION Episcop al Alexandriei și Teleormanului și Arhimandritului JUSTIN PÂRVU Stareț al Mănăstirii Petru Vodă. Editura Babel. Bacău, f. an, 233 p., „Categorii a doua- Mireni. Capitolul 3. Foști deținuți politici ortodocși decedați în închisori, lagăre, împușcați, deportați și alte mijloace de tortură”, p. 52-151; „Sfinții închisorilor, stâlpi ai Ortodoxiei și ai neamului românesc. Mărturii. Minuni”. Ediția a doua revăzută și adăugită. Volum coordonat de Vlad Herman. Editura METEOR PUBLISHING, 2014, 160 pagini.

Cât privește așa zisa tranziție spre democrație după decembrie 1989, părintele Constantin Voicescu, „care a făcut 14 ani de închisoare politică la Aiud, Alba Iulia, Pitești, Jilava, Târgu Ocna”³ iar din 1976 slujitor la biserica „Adormirea Maicii Domnului” din strada Sapienței din București, mărturisea părintelui Constantin Catană la Mănăstirea Văratec, cu duh profetic: „Părinte dragă, poporul român, țara asta unde au curs atâtea sânge și atâtea lacrimi, greu va ieși din starea de criză generală în care se află, căci Revoluția din decembrie 1989 a fost o revoluție furată, cu dezinformări și minciuni sfruntate, pentru a înșela opinia publică, în scopul păstrării puterii- plecând unii și venind alții, cu acțiuni curajoase și insistență propagandă demențială, că de aceea țara și poporul vor rămâne ceea ce au fost, cu toată frământătura lăuntrică și incertitudine, ai să trăiești și ai să vezi, că este nevoie de altceva pentru binele acestei țări, unde cei fără de număr, cu riscul de a-și fi pierdut tot ce mai aveau, chiar și viața, mai toți în adânc de mormânt, se pare că n-au odihna liniștită. Și-ți mai spun, că pentru evenimentele din decembrie 1989 nu sunt entuziasmat, ci mai degrabă îngrijorat, având în vedere că propaganda calomnioasă se va întehi și mai mult, iar grija pentru ziua de mâine va apăsa multe suflete și tinerii țării vor pleca fără regret în toate colțurile lumii, pentru un trai mai bun și o cât mai liberă exprimare. Deci, o lume deznădăduită va lua calea pribegiei.”⁴

1) Deja, urmare alegerilor din 1946, din „luna martie anul 1947 se declanșează o serie de arestări printre membrii PNT și PNL, efectuate în manieră stalinistă, adică în timpul nopții, fără mandat de arestare, fără, ca celui arestat să i se comunice motivul. ... Liderii politici vor fi concentrați la penitenciarul Sighet.” (Stelian Gomboș, *Temnițele și închisorile comuniste*, în „Memoria”. Nr. 81/4/2012, p. 40). Astfel, încât alegerile din 1948 „vor fi o simplă formalitate în condițiile în care opoziția reprezentată de partidele tradiționale PNT și PNL fusese nimicită. La acea oră în opoziție erau doar formațiuni minuscule, fracțiuni ale vechilor partide.” (Stelian Gomboș, op. cit., p. 39).

2) De relevant faptul că deși se scrie că toți deținuții politici din România au fost eliberați din închisori în 1964, iată că Aurel Sergiu Marinescu a fost în 1969, iar colegul său de suferință, Vasile Gavrilăscu, tot de la Aiud, în anul precedent, 1968. Vasile Gavrilăscu, din Râmnicu Vâlcea, în „ultima din cele 22 de cărți scrise de el”, și anume „Liliacul”, publicată „la editura Antim Ivireanu - Râmnicu Vâlcea, 2004” este „un fel de documentar comentat al perioadei de după cea de a doua eliberare a sa din Aiud, în 1968, când autorul a fost urmărit, hăituit.” (Aurel Sergiu Marinescu, *Din ororile secolului XX. Tirania comunistă*. Editura SCRISOAREA A TREIA. Cașin, 2022, p. 91).

Vasile Gavrilăscu, după propria-i mărturisire, zece ani i-a „irosit prin cele închisori”. (Vasile Gavrilăscu, „Liliacul”. Editura „Antim Ivireanu”. Râmnicu Vâlcea, 2004, p. 9. Născut la 5 aprilie 1937, Vasile Gavrilăscu a fost condamnat „în 1958 la 22 ani închisoare fiind conducătorul unei organizații subversive iar în 1965 pentru trecerea frauduloasă a frontierei.” (Vasile Gavrilăscu, op. cit., p. 29).

3) „Sfinții închisorilor, ...”, p. 40.

4) Ibidem, p. 33.

Despre părintele Constantin Voicescu, a se vedea: „Părintele Voicescu - un duhovnic al cetății”. Seria Duhovnici români contemporani. Editura Bizantină. București, 2002, 372 p.; Pr. Dr. Ioan Dură, *Mărturii peste timp*. Editura Magic Print. Onești, 2023, p. 109-111.

MĂNĂSTIREA BISTRIȚA...

(Urmare din pag. 11)

4. Crucea egumenului Ștefan. Ridicată într-o vie a Mănăstirii, în anul 1781, de egumenul Ștefan arhimandritul, este o cruce de proporții impunătoare cu dimensiunile de. 235/72 cm; ea are următoarea inscripție: „În numele Tatălui și al Fiului și al Sf(â)ntului D(u)h, amin. Ridicatu-s-a această cinstită și

(de) viață făcătoare c(r)uce de robul lui D(u)mnezeu Ștefan arhimandritul, egumenul Bistriței, întru cinstea și lauda Sf(i)nteii Adormiri a Preasf(i)nteii de Dumnezeu Năs(că)toare și pururea Fecioarei Maria și a Sf(â)ntului Grigorie Decapolitul, ca să fie veșnică pomenire Sf(i)ntie(i) Sale ș(i) a tot neamul Sf(i)ntie(i) Sale, în zilele prealuminatului d(o)mn Io Alexandru Ipsila(n)t vodă și în vremea păstoriei Preasf(in)țit(ului)

mitropolit al U(n)grovlahie(i) Chiri(u) chir (Grigorie), fi(i)nd arhierue scaunului Râmnicului Preasf(i)nt(ul)u) p(ă)ri(n)tele chir Filaret. Și s-a ridi(ca)t această cruce în via Mănăstirea Bistriței, la luna lu(i) mai și leat 1781”.

5. Crucea de la „Stog”. Crucea a fost amplasată pe vârful „Stog” de unde, localnicii din Bistrița relatează că a fost adusă și așezată în fața bisericii Mănăstirii Bistrița, unde se păstrează și astăzi (Va urma).

ȚARA FĂGĂRAȘULUI - CENTRUL GEOGRAFIC AL ROMÂNIEI

Constantin MĂNESCU

Una dintre cele mai vechi și importante zone geografice și etno-culturale din țara noastră este Țara Făgărașului, care se mai numește Țara Oltului și se învecinează cu Țara Loviștei, Țara Bârsei și Țara Amlașului. Numit în documente și „Terra Fogaresiensis”, acest ținut este încărcat de istorie, aici conviețuind împreună cu românii următoarele naționalități: sași, secui și maghiari, de confesiuni diferite: ortodocși, reformați și romano-catolici. Străjuită de Munții Făgărașului, numiți și Alpii României, care reprezintă cel mai întins, înalt și impresionant masiv muntos al țării, Țara Făgărașului are în centru localitatea Făgăraș (în maghiară *Fogaras*, în germană *Fogarasch*), situată într-o regiune depresionară străbătută de râul Olt, aproximativ la jumătatea distanței dintre Brașov și Sibiu. În centrul orașului, nu departe de malul stâng al Oltului, se află o impresionantă cetate, incontestabil unul dintre cele mai însemnate monumente ale arhitecturii medievale din România. Aceasta este Cetatea Făgărașului, una din cele mai enigmatice și în același timp emblematice cetăți medievale ale Transilvaniei, care a trecut prin maimulte ipostaze ale timpului: cetate princiară, cetate militară, cetate a doamnelor și cetate temniță.

Prima atestare documentară a domeniului feudal al Făgărașului se găsește în documentul emis în anul 1291, când regele Ungariei, Andrei al III-lea (1290-1301), în adunarea de la Alba Iulia, dăruiește proprietatea nobilului credincios al regelui, magistrul Ugrinus. Pe locul actualei cetăți din piatră a Făgărașului a existat o cetate construită din lemn și pământ, care a fost incendiată în anul 1241, în timpul invaziei tătare. Ladislau Kan (Apor), voievod al Transilvaniei, este cel care a început construcția de piatră, prin realizarea primului turn al cetății (Turnul Roșu). Aceasta era concepută să îndeplinească un rol strategic, mai precis pentru apărarea sud-estului Transilvaniei de incursiunile tătarilor și otomanilor. Aflat în centrul țării și în vecinătatea Țării Românești (de a cărei istorie a fost legat), Făgărașul deschidea comunicarea cu regiunile dinspre nord și permitea legătura cu vechiul drum roman de-a lungul Oltului. Între anii 1368-1471, Cetatea Făgărașului este stăpânită, cu unele întreruperi, de către domnitorii Țării Românești. Profitând de scurta anarhie din Regatul Ungar, voievodul Țării Românești, Mircea cel Bătrân (23 septembrie 1386-31 ianuarie 1418), a preluat în stăpânirea sa Amlașul și Făgărașul în virtutea vechiului drept de moștenire de la Vladislav I. Această stare de lucruri este menționată în hrisovul referitor la Mănăstirea Cozia, dat de voievod în anii 1402-1408, în care acesta se autointitula „domn a toată Țara Ungrovlahiei, stăpânind și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătarești, și Amlașului și Făgărașului herțeg”.

Pentru unii dintre stăpânii Făgărașului, cetatea a reprezentat baza puterii lor în luptele politice. Așa a fost pentru Ștefan Mailat, voievod al Transilvaniei între 1534-1541, care în 1528 se așeza aici încercând să scoată Făgărașul din cadrul regatului maghiar și să-l transforme într-un principat independent. Atunci când a ajuns voievod, Ștefan Mailat, boier român din Comăna de Jos, s-a intitulat mai întâi „*dominus terre Fogaras*”, fiind cel mai important constructor al cetății în secolul al XVI-lea. El reușește să transforme cetatea de apărare într-un castel cu o puternică fortificație exterioară. Ca voievod al Transilvaniei, Ștefan Mailat convoacă la 1541, prima Dietă a Transilvaniei la Făgăraș, unde își avea cancelaria și unde se emiteau documente și hrisoave de uz intern în limba română. Primul privilegiu cunoscut al târgului (oppidum, recunoscut

începând cu anul 1413), este din timpul său, privilegiu care întărește unele mai vechi ale târgului. Conform acestuia, cetățenii târgului se bucurau de autonomie judecătorească, în pricinile dintre ei, judecându-se fără prezența provizorului, castelanului sau a omului acestuia. Târgul Făgărașului va păstra acest privilegiu în veacurile următoare, până la 1863, când este declarat oraș. Într-un document din 1413, care reglementa împăcarea dintre sașii din Merghindeal, care omorâseră șase românce, și rudele victimelor din trei sate făgărașene, apare pentru prima dată sigiliul Țării Făgărașului: un scut pe care sunt reprezentați doi pești suprapuși pe orizontal.

Unicitatea cetății Făgărașului în această parte a Europei este dată de impunătorul șanț cu apă, de dimensiuni impresionante, care o înconjoară. El a fost realizat de Gaspar Bekes, proprietar al Făgărașului între 1567-1573, care sapă acest șanț după 1568, pământul scos fiind folosit pentru întărirea părții interioare a zidurilor. Accesul în cetate se făcea pe două poduri cu structură, podea și balustradă de lemn: unul principal, carosabil, situat pe latura de est (actualul drum de acces), și celălalt situat pe latura de nord, pietonal. Cetatea Făgăraș este singura din țară cu un pod rabatabil deasupra șanțului de apărare. Poziția strategică a cetății împreună cu amplasamentul acestuia (într-o zonă mlăștinoasă care nu permitea minarea), cu armament greu (6-7 piese de artilerie pe fiecare bastion, iar în cazemate câte două mortiere), cortinele groase de 6-8 metri și șanțul care înconjura cetatea, au contribuit la respingerea asediilor la care a fost supusă, cetatea nefiind cucerită niciodată prin forța armelor.

În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, stăpânii Făgărașului au aparținut familiei Bathory, o mare familie de nobili maghiari din Transilvania, după cum urmează: Andrei Bathory, căsătorit cu Margareta Mailat (1573-1575), Ștefan Bathory (1575-1586); Balthazar Bathory (1588-1594) și Maria Christerna, soția Principelui Sigismund Bathory (1595-1599). Din această perioadă datează încăperile cunoscute drept „Casele Báthory”, aflate pe latura de nord a Cetății; este vorba despre șase camere în care sunt expuse piese aparținând în mare parte Colecției Szócs, considerată una din cele mai valoroase colecții din țară. Aceasta cuprinde sticlărie transilvăneană, ceramică, icoane pe sticlă, port săsesc și mobilier săsesc pictat. Cu siguranță, cel mai important domnitor care a stăpânit cetatea a fost Mihai Viteazul (voievod al Țării Românești în perioada septembrie 1593-9 august 1601). După bătălia de la Șelimbăr (18/28 octombrie 1599), în urma căreia are loc prima unire a celor trei Țări Române, Mihai Viteazul ia în posesie Cetatea Făgărașului, invocând un *ius antiquum Vaivodarum Valachiae Transalpinæ*, adică vechiul drept al domnitorilor Țării Românești asupra Țării Făgărașului. Ca stăpân absolut al Făgărașului și al zonei aparținătoare, Mihai Viteazul dăruiește castelul soției sale, Doamna Stanca. El se va retrage aici după înfrângerea de la Mirăslău (18/28 septembrie 1600) și tot aici își va adăposti familia, până în 1601. Doamna Stanca se așează aici cu cei doi copii, Nicolae Pătrașcu și Domnița Florica. Mihai Viteazul construiește în partea sudică a cetății o biserică pentru familia sa. După lupta de la Mirăslău, cei trei vor fi ținuți în cetate ca ostatici, iar după uciderea voievodului, la 9/19 august 1601, în apropiere de Turda, Doamna Stanca a stat aici ca roabă.

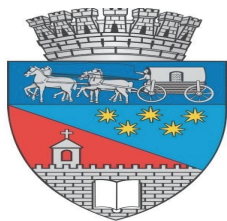
Epoca de glorie a Cetății Făgărașului se plasează în secolul al XVII-lea, când aceasta devine centrul unuia dintre cele mai mari domenii din Transilvania, reședință nobiliară și princiară importantă, care la 1632 cuprindea nu mai puțin de 62 de sate. Una

dintre cele mai frumoase încăperi ale castelului este sala Dietei, situată pe latura de vest și transformată după 1639 în capelă. Numită în 1581 „Sala Țării” sau „Sala Mare”, aici s-au întrunit, între 1670 și 1691, nu mai puțin de 11 Diete și 18 delegații (reuniuni mai restrânse), în timp ce la Alba Iulia (capitala oficială) s-au ținut doar 15 Diete și 3 delegații. Dieta Transilvaniei era organul constituțional și politic preparlamentar al Principatului Transilvania, creat în secolul al XVI-lea și format din reprezentanții celor trei stări privilegiate (nobili, sașii și secuii) și ai religiilor recepte (romano-catolică, evanghelic-luterană, calvină și, mai târziu, cea unitariană). Ortodoxia și iudaismul aveau statut de religii tolerate („religio tolerata”). Atunci când numărul membrilor Dietei a crescut, adunările s-au ținut în Sala Tronului, de la etajul al doilea, pe latura de sus, sală în care a fost acceptată Diploma Leopoldină (1691), care a servit drept Constituție a Transilvaniei până în 1848. După 1690, când Transilvania a intrat sub administrație austriacă, apoi austro-ungară, până în 1918, în cetate s-a aflat o garnizoană militară, monumentul fiind supus unor operațiuni, pe lângă cele de întărire a capacității defensive, de modernizare, din care menționăm în primul rând sistemul amplu de canalizare.

Începând cu 1919, cetatea a găzduit succesiv un lagăr pentru rușii „albi” anticomuniști (1919-1920), o garnizoană militară românească, iar în perioada 1948-1960 a servit drept închisoare pentru oponenții sistemului comunist din Țara Făgărașului, devenind una din închisorile Gulagului românesc. Aici existau camere de tortură, anchetă și celule mici de detenție, cu aproximativ 16 paturi fiecare. În interiorul acestei cetăți au fost închiși aproximativ 5000 de deținuți, dintre care decedați declarați au fost 161, dar numărul este mult mai mare. În memoria celor care s-au jertfit pentru țară, la intrarea în cetate a fost ridicat Monumentul Rezistenței Anticomuniste din Țara Făgărașului, pe care sunt scrise aceste versuri: „Morți, sfinți în temniți și prigoane,/ Morți, sfinți în lupte și furtuni,/ Noi ne-am făcut din voi icoane/ Și vă purtăm pe frunți cununi./ Nu plângem lacrima de sânge,/ Ci ne mândrim cu-atâți eroi.

/ Nu, neamul nostru nu va plânge,/ Ci se cuminecă cu voi”. Aceste versuri sunt scrise de Radu Gyr, poet și dramaturg român cunoscut pentru poezia sa creștină și de rezistență, în special în perioada regimului comunist, când a fost închis și persecutat pentru convingerile sale politice și religioase. Începând cu anul 2011, pe 9 martie, în România este marcată Ziua Deținuților Politici Anticomuniști.

După ce pușcăria a fost evacuată, în cetate au avut loc în perioada 1963-1977 ample lucrări de restaurare, urmate de altele în anii 2012-2015, precedate ori însoțite și de cercetări arheologice. În anul 2020 a început un nou și consistent proces de restaurare care se intitulează „Restaurarea și valorificarea durabilă a Patrimoniului Cultural al Municipiului Făgăraș – Cetatea Făgărașului”, în cadrul căruia, alături de numeroase alte lucrări, s-a construit un pod peste șanțul de apă pe latura de nord, pe aici fiind în prezent calea de acces a vizitatorilor, iar pe latura de est s-a reconstruit un pod mobil, așa cum a existat începând cu finele veacului al XVI-lea (sau începutul secolului al XVII-lea). Restaurarea podurilor de lemn, restaurarea vechiului drum de strajă și crearea locurilor de belvedere, restaurarea fântânii și a curții interioare, induc vizitatorului o atmosferă de epocă medievală. Cetatea Făgăraș, prin actuala restaurare este pregătită să intre în rândul celor mai importante circuite cultural-turistice din România.

RÂMNICU VÂLCEA

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI

Râmnicu Vâlcea, General Praporgescu 14, 240182, Jud. Vâlcea
tel: +40-250-731016 fax: +40-250-731843 primaria@primariavl.ro

www.primariavl.ro

CERTIFICARI MRC-OCS SR EN ISO 9001:2015 410/C SR EN ISO 14001:2015 223/M SR OHSAS 18001:2008 190/HS SR ISO/CEI 27001:2013 019/SI

PROIECT DE MOBILITATE DURABILĂ DEDICAT ELEVILOR

„Ce vezi în drumul tău spre școală?” Primăria Râmnicu Vâlcea inițiază un nou proiect de mobilitate durabilă dedicat elevilor

COMUNICAT DE PRESĂ

În data de 23 septembrie 2024, Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea dă startul unui nou proiect dedicat elevilor din școlile primare din Râmnicu Vâlcea.

Acțiunea „Ce vezi în drumul tău spre școală?” își propune să promoveze în școlile din Râmnicu Vâlcea deplasările sustenabile, care contribuie la reducerea emisiilor de CO₂ și a altor gaze cu efect de seră pe raza municipiului. Timp de o săptămână, elevii din clasele II-IV de la școlile Anton Pann și Goranu vor merge la școală pe jos, cu bicicleta sau vor folosi transportul public local și vor ține „un jurnal de călătorie”, cu impresii aferente fiecărei zile de școală. Elevii vor redacta în fraze simple, în fiecare zi a proiectului, câte o compunere despre tot ce văd în drumul lor spre orele de curs. Ei vor fi încurajați să fie atenți la natură (copaci, spații verzi, păsări), condiții meteorologice, trafic, dar și la arhitectură (zone predominant cu case sau zone predominant cu blocuri) și mobilier urban (sunt bănci pe care se pot odihni?).

În a doua săptămână a proiectului, în fiecare dintre cele două școli participante, vor fi organizate lecții interactive, în cadrul cărora elevii își vor prezenta impresiile din jurnal și vor dezbate, alături de cadrele didactice și reprezentanții Primăriei Râmnicu Vâlcea, teme referitoare la mediul înconjurător, schimbări climatice, poluare.

„Ce vezi în drumul tău spre școală?” este o inițiativă organizată în cadrul proiectului Ready4NetZero, în baza Memorandumului de înțelegere nr. 17403/20.04.2023 încheiat de Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea cu Asociația Orașe Energie România. Proiectul are drept scop consolidarea capacităților, a cunoștințelor și a competențelor în rândul liderilor locali, al funcționarilor publici precum și al tuturor părților interesate la nivel local, prin încurajarea schimbului de experiențe și al dialogului.

Ready4NetZero este implementat de municipalități din România, Croația, Polonia și Ungaria prin instrumentul EUKI al Ministerului Federal pentru Afaceri

Economice și Acțiuni Climatice al Republicii Federale Germania cu sprijinul Association of Municipalities Polish Network „ENERGIE CITÉS” (PNEC) Polonia (coordonator de proiect), al Asociației Orașe Energie România, Ecologic Institute Germania, Energiaklub Climate Policy Institute and Applied Communications (ENERGIACLUB) Ungaria, The North West Croatia Regional Energy Agency (REGEA) Croația.

BIROUL DE PRESĂ

ODISEEA UNUI CÂNTEC SAU PATRU VÂRSTE ALE IMNULUI „DEȘTEAPTĂ-TE ROMÂNE”

Ovidiu Cristian DINICĂ

Imnul reprezintă o formă de manifestare a dorinței de emancipare. Apropiate de cântecul de revoltă, ca manifestare a eroismului, până la imn avem cântecele de vitejie în care sunt elogiute faptele exemplare ale diferiților voievozi sau ale conducătorilor de răscoală. Pentru împlinirea acestui deziderat era necesar ca ideea muzicală să provină din melosul popular.

Anul 1848 este propice renașterii naționale a Principatelor Române. În acest context aspirația libertății impunea necesitatea obținerii Independenței. Pentru mobilizarea poporului și înfăptuirea idealurilor naționale se dorea realizarea unui marș revoluționar în care să se regăsească năzuințele naționale.

Prof. dr. Vasile Vasile consideră că melodia imnului național, „Deșteaptă-te Române”, după toate probabilitățile, își trage seva melodică din creația populară și, explicit, din cea mai pură esență a cântărilor practicate la Crăciun și Anul Nou, aflate în colecțiile și antologiile de folclor. Astfel, el stabilește și 4 vârste sau etape ale cântecului, care au contribuit la evoluția melodiei de la nucleul folcloric la imn.

Forme anterioare de elogiare a eroismului se găsesc în cântecul de omagiere ale unor personalități ale societății, și anume, în polihronioane, dedicate unor domnitori și ierarhi români, dar și-n cântecele populare, ca modalitate de apreciere a sacrificiului săvârșit de mari voievozi (Ștefan cel Mare, Constantin Brâncoveanu), sau a unor lideri ai răscoalelor. În sprijinul originii populare a melodiei, argumentul este că aceasta face parte din zona folclorică a Subcarpaților getici. Culegerea melodiei din zona subcarpatică a Munteniei, conduce la stabilirea primei vârste a melodiei.

Gheorghe Cucu culege din zona Aninoasa (Dâmbovița), în apropiere de Viforâta, o melodie apropiată de cea care stă la baza imnului. Gheorghe Breazu împreună cu Ilarion Cocșișiu, identifică o melodie în comuna Broșteni (Argeș) și formulează ipoteza asocierii făcute de Anton Pann cu versurile lui Grigore Alexandrescu.

În melodia culeasă de Gheorghe Breazu, predomină ideea luptei dintre bine și rău. Dintre Sfântul Vasile și Iuda, primul iese biruitor cu ajutorul Sfântului Ilie, restabilind ordinea în Rai. Cântecul se încheie cu urarea specifică practicilor folclorice de Anul Nou. Melodia se identifică din punct de vedere al ritmului punctat și astfel

se apropie de cântecul de lume „Din Sânul Maicii mele”. Considerând că Anton Pann știa melodia din practică populară, ca mare amator de folclor, și că acesta cunoștea și zona Viforâta, unde dorea să fie înmormântat, conform testamentului său putem trage concluzia că melodia aparține acestei zone folclorice.

A doua vârstă a melodiei se realizează odată cu transcrierea psaltică a ei, când devine suport melodic pentru poezia lui Gr. Alexandrescu. Simțul artistic al lui Anton Pann l-a îndemnat să adapteze melodia pe versurile lui Gr. Alexandrescu, lucru pe care l-a făcut și-n cazul multor altor melodii. Autenticitatea sa a condus la dezvoltarea repertoriului clasic muzical românesc. Ulterior, pe această melodie s-a construit poemul lui Andrei Mureșanu. În 1839 Anton Pann îi va da melodia însoțită de text Mitropolitului Iosif Naniescu.

Au existat și alte variante, conform lui Gheorghe Cucu care amintește de un manuscris aflat în posesia măicuțelor de la mănăstirea Surupatele, și pe care, ulterior, muzicianul îl identifică în fondul Bibliotecii Episcopiei Râmnicu Vâlcea.

A treia vârstă este cea în care Andrei Mureșanu ascultă melodia intonată de Ucenescu, cu scopul mărturisit de a scrie un sonet care să încante conform mărturisirii ulterioare făcute de discipolul scriitorului Anton Pann. Prezenți la Brașov au fost N. Bălcescu, G-ral. Magheru, Brătianu, Bolliac. Aceștia vor descifra melodia și o vor asimila poeziei „Un răsunset”, situație ce arată că melodia nu le era străină și că se afla în circulație, fiind o melodie populară, pe care o vor cânta doar după o repetiție. Rolul lui Ucenescu se limitează doar la reamintirea melodiei.

În melodie, poetul Andrei Mureșanu a găsit expresia muzicală care corespundea revendicării năzuințelor seculare pe care dorea să le comunice în poemul său. Creația s-ar dori a fi un marș care să-i unească pe revoluționari.

Prezența lui Anton Pann la Rm. Vâlcea în 1848, este consemnată de Comisarul Dumitru Zăgănescu care relatează despre evenimentul din 29 iulie al anului respectiv, data și locul în care „s-a cântat o preafrumoasă melodie cu iz național”. Era marșul-revoluție, realizat la Brașov, dar care a primit recunoașterea publică în Zăvoiu râmnician, fiind consacrat că imn al revoluției pașoptiste pentru toate cele trei zone istorice.

(Continuare în pag. 15)

ISTORIA MUZICII ROMÂNEȘTI - COMPOZITORI - SEPTEMBRIE

COSTIN CAZABAN (9.09.1946, București - 20.02.2009, Paris)

Compozitor și muzicolog român a absolvit Conservatorul Național de Muzică din București, unde a și lucrat ca profesor de armonie (1971-1983). În anul 1983 s-a stabilit la Paris, unde a lucrat la Universitățile Paris 1, Paris 2, Paris 3, Paris 4 și Lyon 2. A publicat peste 3000 de studii și articole de muzicologie în publicațiile „Muzica”, „Lemondé”, „La revue musicale”, „Silence”. Creația artistică (selectiv): Zig zag (1974), Artimemoria (1977), Notorius (1981), Umbra lui Euclide (1987) sonate (1995), Dedalus (1999), Flying (2003).

Alfonso Castaldi și Constantin Brăiloiu, apoi Conservatorul din Leipzig (1930-1933). A lucrat ca cercetător etnolog în cadrul Institutului de Folclor din București. Matei Socor este autorul muzicii pentru două imnuri de stat: „Zdrobite cătușe”- imn (1948-1953), „Te slăvim Românie” - imn (1953-1977). Creația artistică (selectiv): piese de inspirație social politică- Cum Jiul își scurge necazul la vale (1942), De ajuns României calvarul (1944), Poem simfonic- Mama (1944), Oratoriul- Stejarul din Borzești (1966); Opera- Conu Leonida față curea și unirea (1978); muzică de cameră Sonata pentru pian (1936), Cântare României (1955), Trei slăviri (1969).

IOSIF PASCHILL (17.09.1877, București - 29.03.1966, București)

Compozitor pianist și dirijor român de origine germană, fondator al muzicii de orgă din România, a lucrat ca profesor de pian și armonie, printre elevii săi numărându-se Ionel Fornic și Dinu Lipatti. Până în anul 1924 a cântat la orga Catedralei Romano-Catolice „Sfântul Iosif” din Bu-

curești. Creația artistică (selectiv): romane-Sub vișinul înflorit, Ce vrei, Ochii tăi frumoși și limpezi: piese pentru orgă- opera „Mărioara”, Fantezie rapsodică „Ave Maria”; muzică sinagogală- Maggen Avot (1919).

EMIL SIMION (24.09.1936, Chișinău - 25.02.2014, Cluj)

Dirijor și compozitor român, a studiat pianul de la vârsta de șase ani, absolvind Liceul de Muzică și apoi Conservatorul „Gheorghe Dima” din Cluj. A lucrat timp de 40 de ani ca dirijor al Filarmonicii de Stat „Transilvania” din Cluj. În anul 1964 a urmat cursuri de măiestrie la Conservatorul din Paris, unde i-a avut ca profesori pe Nadia Bulanger, Manuel Rosenthal și Olivier Messiaen. De asemenea, a urmat cursuri de dirijat cu Sergiu Celibidache. Creația artistică (selectiv): a compus o simfonie, o sonată, două cantate și numeroase piese de muzică de cameră și vocală.

(sursa: wikipedia)

Emil MANZUR

POETUL ROMANTIC ALEXANDRU SIHLEANU...

(Urmare din pag. 9)

Credibil, dar nivelul estetic al poemului eminescian este totuși superior. E de apreciat conjunctura stilistică similară. „Smulge de pe față-ți vălul trist și jalnic,/ Drag pământ al țării cu amar nutrit;/ Steaua învierii, soarele cel falnic/ Al mării tale azi a răsărit.// Fii ai României, frații mei de sânge,/ Răscolii cenușa vetrei strămoșești,/ Și văpaia slavei din trecut va-ncinge/ Inimile noastre, mari și bărbătești...”

Poeme cu aceeași reverberație eminesciană „avant la lettre” sunt numeroase la poetul Alexandru Sihleanu. Sunt legate de curentul romantic, de stilul și spiritul epocii, de o prozodie comună specifică vremii. Iată o exemplificare: „Revederea/ Frumoase locuri, verde câmpie,/ Unde junețea mi-am petrecut,/ Iacă vin astăzi cu bucurie,/ Să vă văd iarăși, să vă salut.// Câte plăcute, dulci suvenire,/ Simț că ‘n suflet mi se deștept?/ Aci mii inimi cu fericire/ Bat pentru mine și mă-aștept.// Vechii tovarăși de tinerețe/ Alerg spre mine, se ‘nvesesc;/ A lor vedere, a lor blândețe/ Bătrânu-mi suflet întineresc.// Iacă gărlita cu tainici șoapte,/ Iacă părâul, lin, călător,/ Pre-a căru maluri eu, zi și noapte,/

Făceam dulci visuri de viitor.”

„Revederea” lui Sihleanu anunță poemul „Revedere” a lui Mihai Eminescu: „Codrule, codruțule,/ Ce mai faci, drăguțule,/ Că de când nu ne-am văzut./ Multă vre-

me au trecut./Și de când m-am depărtat,/ Multă lume am umblat...”. Exemplele sunt aproape tautologice privind prozodia. Un alt poem de-a lui Sihleanu îmi aduce aminte de nostalgia dinspre poemele „dorului călător” și notele melancolice ale lui Eminescu. „Sonet// Peste țărături depărtate/ Vezi tu râul călător,/ Cum în valuri turburate/ Se-asvârlă din izvor?// Pe-a lui maluri singurate/ Vezi, cum vântul mugitor/ Mișcă trestia ș-o bate,/ Șuerând încetșor?// Râu-i viața-mi sbuciumată./ Ș’acea trestie mișcată/ E-al meu suflet dureros;// Viitorul, ce m’asteaptă,/ E pustia cea deșartă/ După malul nisipos.”

Toate aceste timide exemplificări scot în evidență un lucru de care istoria literară trebuie să țină seama pe viitor. Poezia lui Mihai Eminescu nu a izbucnit din izvorul unui neant liric – gol istoric, ci a avut precursori lirici valoroși, care au pregătit stilistic apariția mării poezii eminesciene. Fără acești poeți din „vale”, noi, cititorii de azi nu am fi reușit să vedem și să apreciem poetul național de pe „vârful” muntelui. Poetul Alexandru Sihleanu, considerat cu conștiințiozitate, că ar trebui recuperat de istoria noastră literară ca un poet romantic valoros, care iată l-a inspirat și pe marele Eminescu. Un început bun îl reprezintă faptul că la Râmnicu Sărat funcționează un cenaclu literar intitulat Alexandru Sihleanu și promovează tinere talente. Istoria literaturii române oferă surprize plăcute. Acestea trebuie cercetate și promovate în noul spațiu semantic al circuitului literar. Poeții uitați pot fi readuși la lumină, iar versurile lor de la 1850, considerate că nu sunt cu nimic mai prejos față de versurile din marea poezie europeană a epocii.

ODISEEA UNUI CÂNTEC... (Urmare din pag. 14)

Se prea poate ca Anton Pann să fi obținut textul cântecului prin intermediul librarului bucureștean Iosif Romanov, distribuitor oficial al Gazetei Transilvaniei. În nr. 25 din 21 iunie 1848 al suplimentului acestei publicații, în „Foaia pentru minte, inimă, și literatură” se tipărise integral poemul lui Andrei Mureșanu. Poemul s-a distribuit și pe foi volante însă la scurt timp după publicarea versurilor, atitudinea oficialităților din imperiul habsburgic a condus la interzicerea recitării lor în adunări publice. Cântecul a devenit imn ca urmare a confirmării populare primite de interpretarea melodiei cu această ocazie festivă în parcul de la marginea orașului Râmnicu Vâlcea. Evenimentul a fost redat în „Raportul nr. 10 al Comisarului extraordinar al districtului Vâlcea, D. Zăgănescu, către Ministerul Treburilor din Lăuntru al Țării Românești”, și a fost publicat în Monitorul Oficial nr. 14, 1848, din 26 august. Melodia a fost îndelung cunoscută în timpul revoluției pașoptiste în cele trei provincii românești. Sărbătoarea populară de la 1848 din Râmnicu Vâlcea, a contribuit major la împlinirea statutului melodiei. De la ritmul de priceasnă, prin adaptări succesive, melodia a ajuns la forma ce se cântă astăzi. Au intervenit asupra melodiei: A. Mureșanu care a realizat o variantă în măsură 6/8, cât și George Khiriac a cărei variantă este mai ritmată în măsură 4/4. Gheorghe Dima a realizat versiuni pentru 2 și 3 voci egale și pentru coruri bărbătești și mixte.

Anton Pann nu a revendicat rolul de autor al acesteia, cum nu a făcut-o nici pentru alte cântece. El va publica cântecul în 1850 și, ulterior, în 1852, în ediția a II-a a volumului „Spitalul amorului”.

Se pot identifica similitudini între poemul „Un răsunet” și poemul „Din sânul Maicii mele”, în ceea ce privește metrica și chiar imagini poetice, care sunt preluate din poezia lui Gr. Alexandrescu. Similitudinile dintre poeme conduc la ideea că A. Mureșanu cunoștea atât poezia poetului de la Târgoviște, cât și melodia suport, pe

care le-a transcris în realitatea anului 1848. Poezia „Un răsunet” este o replică la poezia „Deșteptarea României” a lui V. Alecsandri, dar și la „Odă” lui Vasile Cârlova.

Vârsta a IV-a a melodiei se datorează lui Gavriil Musicescu care, din notație psaltică, îi dă melodiei o transcriere liniară și conduce melodia după tiparele occidentale valabile la acea vreme. De altfel, în 1889, el realizează lucrarea „12 Melodii naționale”.

Leca Morariu a relatat despre Ciprian Porumbescu, că este cel care a realizat prima includere a melodiei într-o suită alcătuită din cântece românești intitulată, „Potpouris des chansons nationales roumaines”. Antonie Plămădeală spune despre imn că este: „o melodie la înălțimea poeziei, o poezie la înălțimea melodiei”, iar Nicolae Iorga notează: „Anton Pann a dat românilor imnul de o sălbatică mândrie, de profundă suferință, de conștiință ce tremură în exasperarea ei”.

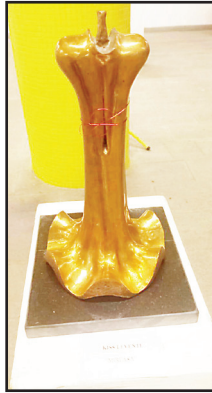
Imnul național al României, „Deșteaptă-te, române!”, are o semnificație profundă în istoria țării. Este un simbol al luptei pentru libertate și unitate națională. De-a lungul timpului, „Deșteaptă-te, române!” a fost cântat în momente cruciale ale istoriei României, cum ar fi Războiul de Independență (1877-1878), Primul și Al Doilea Război Mondial, și în timpul Revoluției din 1989. În special, în timpul Revoluției din 1989, imnul a fost cântat pe străzi de mulțimile de oameni, simbolizând dorința de libertate și schimbare. Adoptat oficial ca imn național în 1990, „Deșteaptă-te, române!” continuă să inspire mândrie și patriotism în rândul românilor, fiind un simbol al identității și unității naționale.

Bibliografie: 1. Decret-lege nr. 40 privind Imnul de stat al României, publicat în MO nr. 0015 din 25 ianuarie 1990. 2. Medeea Stan, Cum a luat naștere imnul revoluționar al românilor, Adevărul, 1 decembrie 2017. 3. Dan Toma Dulciu, Propunere de schimbare a Imnului Național al României și a Zilei Naționale, 5 septembrie 2012. 4. Andrei Paul, Povestea imnului României, Monitorul Expres, 02.12.2010. 5. Zeno Vancea, Creația muzicală românească sec. XIX-XX, Editura muzicală, București 1968 pagina 80. 6. Andrei Paul, Povestea imnului României, Monitorul Expres, 02.12.2010. 7. Vasile Vasile, Deșteaptă-te române. De la practica folclorică la Imn Național – imn al identității și unității românești, Revista Muzica, anul xxix. Nr 7/2018.

DIVERSITATE ȘI MAGIE ÎN GALERII

Marius DRĂGHICI

Membrii Filialei Târgu Mureș a UAP din România, vă propun în partereni cu Filiala Râmnicu Vâlcea a Uniunii Artiștilor Plastici din România și cu Primăria Municipiului Râmnicu Vâlcea, o inedită expoziție de artă vizuală care cuprinde lucrări de pictură și sculptură intitulată „DIVERSIMILAR”. Găzduită de Galeriile Pasaj Cozia 1 și 2, manifestarea culturală deosebită a avut vernisarea în 6 septembrie 2024, la ora 17.30 și a adus pe meleagurile vâlcene viziunea unor artiști mureșeni cunoscuți și apreciați în țară dar și peste hotare. Curatorii Mana Bucur și Cozma Dorel au reușit să unească diversitatea lucrărilor celor 25 de artiști, gășind totuși o similitudine care le face compatibile și-l face pe privitor să înțeleagă demersul actului cultural. Publicul râmnicean a admirat sculpturile lui Gheorghe Mureșan, „Omăgiu lui Edison”, Janos Gyarmathy, „Labirintul Sufletului” și „Clupotul sufletului”, Gheorghe Pop, „Maternitate”, Csaba Santa, „Portret”, Vince Bocskai, „Lotca lui Kharon”, Levente Kiss, „Mireasă”, Istvan Makkai, Dorel David Morar. Picturile expuse aparțin artiștilor Enico Biro Kalman, „The show must go on”, Botond Kutı, „Hiatus” și „Vulnera”, Mircea Moldovan, „Drumul spre soare”, Crina Stănescu, „Coloana XIII”, Lucia Călinescu, „Compoziție 2”, Agnes Csiki Szabo, „Protecție”, Andreea Căbuz, Eduard Csupan, Dorel Cozma, Radu Florea, Levente Herman, Csilla Kakonyi, Rozalia Kozma, Denes Kutı, Dalma Nagy, Mariana Șerban și Hunor Gabor Veres. Aceeași filială târgmureșană ne prezintă expoziția de ceramică aparținând artistei Mana Bucur, „Cutia magică”, vernisată de asemenea vineri 6 septembrie 2024, ora 18.00

la Galeria „Artez” situată pe Calea lui Traian, în centrul municipiului. Creator de excepție, Mana Bucur este fascinată de magia transformării obiectului ceramic cu ajutorul focului, trecut și prin a treia ardere, obsedată fiind de tema dualității vieții dar, în aceeași măsură, de enigma ascunsă într-o cutie închisă („Cutia magică”), care îi provoacă dorința de descoperire a conținutului, indiferent dacă este bun sau rău și nu exclude chiar o capcană („Capcană 1”, „Capcană 2”, „Capcană spartă 1”, „Capcană spartă 2”, „Capcană permisivă”, „Capcană pentru marțieni”, „Capcană prețioasă”, „Capcană grilă 3”, „Capcană ciocolată”, „Capcană trepid”). Printre lucrările expuse se numără „Grifon (călător)”, „Grifon (cap pătrat)”, „Grifon (ucenic)”, „Speranță”, „Origine”, „Omăgiu nasturilor de toate zilele”, „Depozit de bomboane”, „Eva-dare” și altele. Deschiderea „Cutiei Magice” la Râmnicu Vâlcea a produs admirație și uimire, în egală măsură cu aprecierea talentului artistei care modelează argila și o încremenește cu ajutorul focului, obligând-o să-i reprezinte în fața tuturor, trăirile și mesajele. Cele două expoziții au fost accesibile publicului iubitor de artă din urbea noastră până în data de 02 octombrie 2024, iar accesul a fost liber.

TRAISTA CU PLANTE MEDICINALE

Plantă erbacee din familia Rosaceae, cunoscută sub mai multe denumiri populare: aspișoară, buruiună de friguri, cornățel, gălbenare de germe, coada racului, leușteanul muntelui, lipici, sora fragilor, turiciară, turiuță este

TURIȚA MARE

Ceaiul de Turița Mare (*Agrimonia eupatoria*) este folosit pentru diskinezie biliară, colecistită, diaree, colici abdominale, colici biliare, anorexie, reumatism, hipertrofia de prostată, dureri de gât.

Contribuie la sanatatea tractului urinar; susține o funcție urinară normală; susține sănătatea tractului respirator; stimulează apetitul; are efect astringent, coleretic-colog, diuretic, depurativ și antiseptic.

Planta conține uleiuri volatile, acizi organici, mucilagii, tanin, cumarine, vitamine (vitamina c, vitamina k), triterpene, acizi grași, flavonoizi, poliglucide, saponine. Gustul plantei este amar.

Ana-Maria LAZĂR

Constantin Zărnescu este autorul acestei propuneri de monument în Râmnicu Vâlcea.

„Noi trebuie să vorbim întotdeauna despre cele două trăsături fundamentale ale românilor din acest spațiu: latinitatea și statalitatea! păstrarea statului!” (Răzvan Theodorescu, *Cultura vâlceană nr 143*, pag. 6, „MIRCEA CEL BĂTRÂN-600 DE ANI DE LA MUTAREA ÎN ÎMPĂRĂȚIA LUI DUMNEZEU, 1418-2018”)

Compoziție foto P. Cichirdan

Ziar de cultură realizat de Asociația ECOSTAR 21 Editura INTOL - PRESS, prin SC INTOL SRL și S.C. Tincot S.R.L.

Director: Petre CICHIRDAN
Seniori editori: Arhim. Veniamin MICLE
Constantin ZĂRNESCU
Mihai SPORIȘ
Al Florin ȚENE
Ștefan DUMITRESCU
Ioan DURĂ
Ilie GORJAN
Ilie MARIAN

Minori editori: Simon-Peter KIS
Redactor și tehoredactor Intol Press on line:

Bogdan CICHIRDAN

Ana-Maria LAZĂR

Leontina RUS

Colaboratori, publiciști (și fotoreporteri):

Felix ȘIMA
Emil MANZUR (coresp. Timiș)
Carmen Lidia GORUNESCU
Simona Maria KIS
Ioana Florentina IANA
Gheorghe SPORIȘ
Tanța TĂNĂȘESCU
Silviu LAZĂR
Ana VASILE
Marinela BELU-CAPȘA
Ion TALPOȘ
Ligia NICOLESCU
Cristian Ovidiu DINICĂ
Mircea VASII
Dragoș COMĂNESCU

Tehnoredactare computerizată: Ana-Maria LAZĂR

Adresa: Calea lui Traian 169, bl. 5, sc. E, ap. 3

Tel./Fax: 0250.736615, 0350.401254, 0746.029824

E-mail: cichirdan@yahoo.com

Parteneri media: www.culturaarsmundi.ro

Preț: 3 lei

APEL ARGEȘENI! VÂLCENI! SIBIENI!

AVEM TREI OBIECTIVE COMUNE ÎN ACEST PREZENT
PRIN CARE PUTEM TRANSFORMA VALEA OLTULUI ÎN RAI PE PĂMÂNT:

- CALE FERTATĂ DUBLĂ, ELECTRIFICATĂ, MARFĂ ȘI CĂLĂTORI, ÎNTRE: PITEȘTI- CURTEA DE ARGEȘ-RM. VÂLCEA-SIBIU
- RÂMNICU VÂLCEA-PUNCT NODAL DE MARFĂ PE CALEA FERATĂ
- SĂ FACEM AUTOSTRADĂ SPRE SIBIU ȘI PITEȘTI CU RAMIFICAȚII LA CĂLIMĂNEȘTI, OLĂNEȘTI, GOVORA, OCNELE MARI
- DN 7-CALE REGALĂ ÎNTRE EUROPA DE EST ȘI EUROPA CENTRALĂ ȘI DE VEST
- DECOLMATAREA SAU REAMENAJAREA LACURILOR DE PE OLT

NOTĂ

Ziarul apare cu 16 pagini și respectă Legea 186/2003! Ziarul se adresează cetățenilor cu diverse preocupări culturale de la sat și de la oraș. Articolele, grafica, fotografiile nesemnate aparțin editorului. Autorii păstrează responsabilitatea conținutului.

Revistă apărută cu sprijinul edililor vâlceni care iubesc cultura scrisă și al Arhiepiscopiei Râmnicului.

PDF în <http://www.culturaarsmundi.ro> și tipărit la Tg. Jiu, 26 septembrie 2024